

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

SIMONA DREVENŠEK

Mentor: doc. dr. Marjan Smrke

**BINKOŠTNIKI KOT PRIMER NAJBOLJ DINAMIČNE
NEOPROTESTANTSKE CERKVE**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2006

KAZALO

1. UVOD	4
1.1. OPREDELITEV PROBLEMATIKE	4
1.2. CILJI IN OMEJITVE NALOGE	5
1.3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	6
1.4. METODE PREUČEVANJA IN STRUKTURA	7
2. TEMELJNI KONCEPTI IN POJMI	8
2.1. PROTESTANTIZEM	8
2.2. KARIZMATIČNO GIBANJE	8
2.3. POBOŽNO GIBANJE (»HOLINESS MOVEMENT«)	9
2.4. PENTEKOSTALIZEM	9
2.5. GLOSOLALIJA	10
2.6. KRST V SVETEM DUHU	10
3. PENTEKOSTALIZEM	11
3.1. ZNAČILNOSTI PENETKOSTALIZMA	11
3.2. DOKTRINA PENTEKOSTALZIMA	13
4. ZAČETKI PENTEKOSTALIZMA PO SVETU	18
4.1. ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE	19
4.1.1. Parham ali Seymoure?	20
4.2. EVROPA	24
4.2.1. Severna Evropa	24
4.2.2. Srednja in Vzhodna Evropa	26
4.2.3. Baltske Države	27
4.2.4. Rusija	28
4.2.5. Poljska	28
5. FENOMEN JUŽNA AMERIKA	29
5.1. ZASPANI KATOLICIZEM ALI NIČ NI VEČNO	31
6. RAZLIKA MED KLASIČNIM PENTEKOSTALIZEM IN NEO- PENTEKOSTALIZMOM	35
6.1. KLASIČNI PENTEKOSTALIZEM	35
6.2. NEO-PENTEKOSTALIZEM	35
7. ODNOS MED BINKOŠTNIKI IN KATOLIKI	41
7.1. PREBUJENJE V VATIKANU	41
7.2. POJAV KATOLIŠKIH BINKOŠTNIKOV	42
8. BINKOŠTNO GIBANJE V SLOVENIJI	43
8.1. ZAČETKI V PREKMURJU	46
8.2. BINKOŠTNA CERKEV EMANUEL	48
8.3. POTEK BOGOSLUŽJA V BC EMANUEL	52
8.4. ZNAČILNOSTI SLOVENSKEGA BINKOŠTNIŠTVA	54
9. SKLEP	56
10. LITERATURA	59
SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE	59
ČLANKI V ZBORNIKIH	60

KAZALO TABEL

Tabela 8.1. Povprečna starost vernikov v BC Emanuel.....	49
Tabela 8.2. Stopnja izobrazbe	50
Tabela 8.3. Tisti, ki so bili že prej verni.....	50
Tabela 8.4. Preko koga potekajo konverzije	51
PRILOGA	62

1. UVOD

1.1. OPREDELITEV PROBLEMATIKE

Binkoštniki so se pojavili konec 19. stoletja v ZDA, nekaj let kasneje pa tudi v Skandinaviji – na Norveškem, Švedskem, Danskem, kasneje tudi na Finskem. Začetke gibanja je enako težko določiti kot cilj te neoprotestantske cerkve. Definicije najhitreje rastoče neoprotestantske cerkve, ki se je oznake cerkev, dolgo otepala, so različne. Tako lahko govorimo o binkoštnikih (pentecostal) kar v množini (pentecostals). Binkoštno gibanje je v relativno kratkem časovnem obdobju zajelo protestantske cerkve (anglikansko, luteransko, prezbiterijansko, metodistično, baptistično...), rimokatoliško (katoliški karizmatiki), delno pa tudi pravoslavno cerkev.

V ZDA, kjer se je binkoštništvo pravzaprav začelo, se posamezne kongregacije le stežka poenotijo glede definicije, kaj je pomembno, da lahko posameznik reče, da je binkoštnik. Vsekakor pa se tamkajšnja kongregacija Assemblies Of God zavzema za ekskluzivno definicijo – posameznik je »posvečen« s svetim duhom, ko spregovori v glosolaliji. Inkluzivna definicija pa vidi v binkoštnikih gibanje, ki ob »maši« pričakuje prikaz svetega duha. Po statistikah iz leta 1998 naj bi bilo na svetu 500 milijonov pripadnikov binkoštnih cerkve, k čemur so prištete vse kongregacije, denominacije, nove imigracijske cerkve v Evropi, tudi druga karizmatična preporoditvena gibanja (»renewal movements«), katerih korenine segajo v pentekostalizem. Visoka številka bi napeljala na sklep, da je binkoštnikov enako ali celo več kot vseh pripadnikov nekatoliških cerkva. Binkoštniki so ena najhitreje rastočih vej krščanstva, čeprav jih rimokatoliška cerkev, kot ostalih preporoditvenih in karizmatičnih gibanj, sprva ni hotela šteti »med svoje«.

Binkoštniki pa so zanimivi še iz enega zornega kota, in sicer zaradi vpliva karizmatičnih gibanj in »domnevnega« vpliva religioznega fundamentalizma na vsakodnevno politiko.

1.2. CILJI IN OMEJITVE NALOGE

Večina knjig, ki sem jih prebrala za diplomu, v uvodu poudarja nagel razmah binkoštnikov, ki so uspeli predvsem zaradi samoiniciativnosti in zagretosti. Kljub temu, da je to pravzaprav fundamentalistično gibanje, dobiva vedno več privrženecv. Mnogi avtorji vidijo razlog uspeha predvsem v prilagodljivosti doktrine kulturnemu okolju, vrednotam in normam določene družbe. Pri tem je zanimivo, da širitev ni enako uspešna po vsem svetu, a npr. v Južni Ameriki z rastjo spreminja versko strukturo.

Na drugem koncu sveta - predvsem v Skandinaviji – pa so se v 100 letih približali »organizirani cerkvi«, ki sodeluje z državno cerkvijo in obratno, v Sloveniji kot nekdanji socialistični državi pa prodor ni bil uspešen, čeprav imamo binkoštno cerkve in binkoštno cerkvene občine.

Cilj diplomske naloge je združiti ugotovitve, zakaj se ponekod binkoštniki uspešno širijo, drugod pa ne. Zato je potrebno pojasniti časovni izvor binkoštnikov v Evropi. Za razumevanje bom na kratko predstavila razlike med začetki pentekostalizma v Evropi (primerjava med komunističnim režimom Sovjetske Zveze in Jugoslavije, Severne Evrope, Južne in Severne Amerike), značilnosti tega gibanja, doktrino, izvor...

Ob prebiranju tuje literature, saj v slovenščini nimamo ničesar, sem se soočala tudi z nekaterimi težavami – predvsem pri prevodih nekaterih izrazov, ki kot besedna zveza v slovarju ne obstajajo. Tako sem »holiness movement« poimenovala pobožno gibanje, »revival movement« preporoditveno oz. buditeljsko gibanje in »renewal movement« obnovitveno gibanje. Imen binkoštnih cerkva nisem prevajala, saj je težko najti ustrezno besedno zvezo v slovenskem jeziku.

Zanima me, ali teza, da je pentekostalizem najprivlačnejši predvsem za žensko populacijo, kar je spremenilo razmerje v Latinski Ameriki, drži tudi v Sloveniji, ter ali je gibanje res najbolj popularno med nižjimi družbenimi sloji. Hkrati želim prikazati, da se je nekoč izjemno priljubljeno karizmatično gibanje ponekod docela spremenilo in prešlo po Webrovi tipologiji od sekte do cerkvene organizacije, čeprav je bilo pred časom za pastore binkoštnih cerkva povsem nesprejemljivo govoriti o binkoštni cerkvi, saj bi to pomenilo, da je sekta prešla v organizirano strukturo, na čelu katere so voditelji. To je nekakšen logičen korak naprej, saj po

moje, sčasoma vsa karizmatična gibanja začnejo izgubljati karizmo, kar lahko posledično pomeni tudi, da takšne Cerkve le težka pridobijo nove člane.

Želim torej preučiti nekatere sociološke aspekte tega karizmatičnega gibanja oz. podati vsaj nekakšno grobo sliko o pripadnosti in delitvi po spolu in locirati, za kakšno populacijo gre.

Jasno je, da prodor karizmatičnih gibanj v nekdanje socialistične države ni bil uspešen zaradi družbeno-političnih okoliščin. Vendar tudi po šestnajstih letih od razpada Jugoslavije – po padcu socialističnih in komunističnih režimov je npr. v latinski Ameriki prišlo do konverzij v preotestantizem - v Sloveniji ni videti nagiba h karizmatičnim gibanjem, kot je penetralizem. Zdi se, da Slovenija s svojimi religijsko-kulturnimi značilnostmi in sekularizacijo ostaja neosvojljiva za tovrstno religijsko blago. In da bi lahko natančno opredelili vse možne razloge, zakaj gibanje ni uspešno pri nas, bi morali opisati in pojasniti vse elemente človekovega religijskega obnašanja. Na voljo ni dovolj prostora, da bi pisala o vseh raznolikostih binkoštnih cerkva, zato sem bom bolj osredotočila na evropski primer kot na oddaljeno Južno Ameriko. O njej je napisanih na stotine knjig, katerih ugotovitve, zakaj je tam gibanje uspešno, pa so raznolike, predvsem zato, ker se struktura in miselnost članov binkoštna Cerkve spreminjata skupaj z razvojem, zato se bom oprla na določene posplošitve in poenostavitve.

1.3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Obstajajo velike razlike v prodornosti oziroma uspešnosti neoprotestantskih gibanj tako v ZDA kot v Evropi. Binkoštno gibanje po udarnem evropskem začetku ni doživelo neke velike eksplozije, kot jo je na primer v Južni Ameriki. David Martin v knjigi »Tongues Of Fire« (1990) ugotavlja, da se vzhodna in zahodna Evropa obračata od krščanstva – še posebej v deželah, kjer narodnost in religija nista povezani. Hkrati pravi, da je liberalni protestantizem podvržen pritiskom, medtem ko je konzervativni protestantizem relativno dobro prilagodljiv. Osredotoča se predvsem na latinsko Ameriko in na razlike v receptivnosti za protestantizem v različnih državah. Če se je skupaj z RKC (zaradi kooptiranja z vojaškim ali desničarskim režimom) v očeh javnosti kompromitirala tudi religija kot taka, potem je manjša verjetnost za spreobračanje v protestantizem.

V Sloveniji se gibanju ni uspelo ukoreniniti zaradi več razlogov, tudi zaradi socialističnega režima nekdanje Jugoslavije, kulturnih, družbenih in zgodovinskih okoliščin. V primeru, da je prav socializem tisti zaviralni dejavnik – v kolikor se je kompromitirala le RKC in ne religija kot taka – bi se po padcu režima morale začeti opaznejše konverzije v protestantizem. Evropa je, kot je dejal Martin, težje osvojljiva tudi zato, ker je krščanska religija na napačnem »bregu«, korak je naredila z »levo« nogo, saj je bila osredotočena na ustvarjanje moči in raznih usmerjujočih modelov. Za razliko od Evrope pa je v ZDA vezana na nenehno spreminjajočo se pluralno družbo, prilagojena pa je tudi nacionalnim razlikam.

1.4. METODE PREUČEVANJA IN STRUKTURA

Naloga temelji na analizi sekundarnih virov, predvsem knjig in člankov, z dvema binkoštnima pastorejema – Srečkom Krajncem (Binkoštna Cerkev Emanuel, Maribor) in Francem Kuzmičem (Binkoštna cerkev Murska Sobota) pa sem naredila tudi polstrukturiran intervju. Prav tako sem v BC Emanuel vernikom razdelila ankete, s katerimi sem želela na podlagi analiz, ki so bile narejene po svetu, umestiti slovensko binkoštno cerkev. Pri tem me je zanimala delitev po spolu, starosti, izobrazbi, kraju prebivanja in prek koga potekajo konverzije v binkoštništvo. Prav tako sem mesec dni spremljala binkoštno skupnost Emanuel v Mariboru, kjer sem dobila več informacij o samem gibanju.

Za predstavitev zgodovinskih dejstev sem uporabila opisno metodo. Pri opredeljevanju ključnih pojmov s področja religije sem uporabila konceptualno analizo, z zgodovinsko-razvojno analizo pa sem preučevala zgodovino in razvoj pentekostalizma v Evropi. Pri tem sem se osredotočila na spremembe v sami binkoštni Cerkvi, ki je od sekte prešla na stopnjo organizirane cerkve.

Pri metodi opazovanja z udeležbo sem se osredotočala na ugotovitve, ki sem jih zasledila v prebrani literaturi. Ugotovitve o razvoju binkoštništva v Evropi so bile teoretično okvir, na podlagi katerega sem sklepala, kakšna je situacija v Sloveniji, čeprav vem, da opazovanje le ene skupine binkoštnikov (Binkoštna Cerkev Emanuel v Mariboru) nikakor ne nudi reprezentativnega vzorca za vse binkoštno cerkve v Sloveniji. Pri intervjujih pa sem bila pozorna predvsem na dejstvo, da karizmatiki radi pretiravajo v številkah, kadar govorijo o številu članov, pa tudi glede strogosti in togosti doktrine.

Svoje ugotovitve sem strnila v 9 poglavij. V uvodu je opredeljena problematika preučevanja, definirani so cilji in omejitve naloge ter hipoteza. Opisani sta uporabljena metodologija in struktura naloge. Sledi kratek povzetek značilnosti binkoštnega gibanja, doktrina, ki se nadaljuje s kronološkim pregledom razvoja binkoštništva v ZDA in Evropi. V petem poglavju sem strnila nekatere značilnosti in fenomene uspeha binkoštnikov v Južni Ameriki, čemur sledi pregled razlik med klasičnim in neopentekostalizmom. V predzadnjem poglavju opisujem odnos Vatikana do binkoštništva, v zadnjem, 8. poglavju, pa značilnosti binkoštništva pri nas. Navajam tudi izsledke iz opazovanja z udeležbo v BC Emanuel in intervjuja s pastorejema.

2. TEMELJNI KONCEPTI IN POJMI

2.1. PROTESTANTIZEM

Protestantizem je krščansko gibanje, ki priznava Sveto pismo za edino avtoriteto in se je v času reformacije odcepilo od rimokatoliške cerkve. Glede na miselne tokove, ki so prevladovali v protestantizmu, se je tudi ta skupina začela cepiti na manjše denominacije. Najpomembnejše veje protestantizma so: pietizem, metodizem, evangeličanstvo, pentekostalizem (20.stoletje), modernizem, fundamentalizem, neoortodoksizem, neoevangelicizem in ekumenizem. (Wikipedia, <http://en.wikipedia.org/wiki/Protestantism>)
»Reformatorji mlačnega, posvetnega krščanstva so imeli skupno izhodišče: vračali so se na temelj Svetega pisma, zavračali so tisto tradicijo in prakso, ki je bila v očitnem nasprotju s Kristusovim evangelijem. (Kuzmič v Caldwell, 1976: 60)«

2.2. KARIZMATIČNO GIBANJE

To je izraz za gibanja, ki so se začela okrog leta 1950. Gre za neformalna krščanska gibanja, katerih pripadniki verjamejo, da bodo darovi svetega duha, kot jih opisuje Sv. Pavel v pismu Korinčanom I. 12:4-11 in Gal. 5:22-23, ljudem dani v tem času. Ta gibanja delujejo v

harmoniji s protestantsko, rimokatoliško in ortodoksno cerkvijo. Čeprav se termin karizmatičnih gibanj v veliki meri nanaša prav na binkoštnike, pa ne le zato, ker niso konfesionalno organizirani, temveč zato, ker kot najpomembnejši dar svetega duha, vidijo govorjenje neznanih jezikov – glosolalija oz. govorjenje svetih jezikov (»speaking in tongues«). V začetku so tovrsten pojav imenovali »neopenetkostalno« gibanje, danes pa so ta bolj znana kot »karizmatična obnovitev ali preporoditev« (Charismatic revival ali Charismatic renewal movement). (<http://mb-soft.com/believe/text/charisma.htm>) Karizmatiki so po definiciji Margaret Paloma ljudje, ki govorijo svete jezike in so pripadniki »mainstream« cerkva – za razliko od njih so binkoštniki tisti, ki spadajo v denominacije, ki so prve začele pridigati o krstu v Svetem duhu. (Paloma, 1986:330)

2.3. POBOŽNO GIBANJE (»HOLINESS MOVEMENT«)

Nastanek je povezan z določenimi metodisti, ki so oživili zanimanje za doktrino Johna Wesleya o sanktifikaciji (težili so h krščanski popolnosti), ki je bila v takratnem metodizmu zapostavljena. (Quebedaux, 1983: 35) »Holiness« pa se nanaša tudi na ljubezen do Jezusa, dobro srce, čistunstvo, rigoroznost. (Quebedaux, 1983: 172)

2.4. PENTEKOSTALIZEM

»Z besedo »pentecostal« oz. binkoštniki označujemo ljudi, ki pripadajo krščanskim skupinam, večinoma fundamentalističnim, ki poudarjajo delovanje v svetem duhu, izpostavljajo svetost življenja in svoje religiozne občutke, kot je govorjenje »svetih jezikov«, izražajo brez zadržkov. (Webstrov slovar, 1996: 1067).«

Pentekostalizem v današnjem času predstavlja nov izziv raziskovanja za teologe, sociologe, antropologe... Ključ raziskovanja religijskih gibanj tiči prav v raziskovanju pentekostalizma oziroma binkoštnikov. Zakaj? Kot navaja Walter J. Hollenweger, je pentekostalizem skupek različnih tradicij: črnske in oralne kulture, srednjega družbenega razreda in jezika proletariata, katoliške in evangeličanske poduhovljenosti, ki so kontekstualizirane v zahodnjaških, latinskoameriških, azijskih in afriških kontekstih, ki producirajo osupljiv pluralizem. (Hollenweger, 2004: 125)

Zanimivo je, da pentekostalizem ni imel izstopajočih voditeljev, kot so Luther, Wesley ali Zinzendorf, prav tako niso imeli »generalnega štaba«. Zgodnji pentekostalizem je bil

meddenominacijski in ni težil k ustanovitvi nove cerkve ali krščanske organizacije predvsem zato, ker je trdil, da predstavlja edino resnično in izvorno krščansko vero.

Globalni pentekostalizem in karizmatična gibanja so v tem času najhitreje rastoče religijske skupine Cerkva znotraj krščanstva. Po pogosto omenjenih raziskavah, ki se večinoma nanašajo na leto 1998, naj bi bilo na svetu danes več kot 500 milijonov binkoštnikov v 90 državah sveta. Če te številke niso pretirane, to pomeni, da je v manj kot 100 letih število binkoštnikov in karizmatikov tako naraslo da po statistikah predstavljajo kar četrtno vseh kristjanov. (Anderson, 2004: 1, Hollenweger, 2004: 125)

2.5. GLOSOLALIJA

Izhaja iz grških besed »glossa = jezik in »lalia = govor«. (Quebedaux, 1983: 3)

Drugi grški prevod imenujejo kar »jeziki ekstaze«. (Walker, 1983: 107)

To je vodilo do poimenovanja govorjenje v 'svetih jezikih'. To je od apostolskih časov naprej manjkalo v »Christendom«, vseeno pa se je glosolalija občasno pojavljala v različnih zgodovinskih obdobjih: nekoč so v glosolaliji govorili montanisti v 2. stoletju v Italiji, v 12. stoletju so jo opazili v Franciji med 'Albigenes', najverjetneje pa so v glosolaliji občasno govorili tudi zgodnji kvekerji, wesleyanska in whitfieldovska obnovitvena gibanja, tresavci, mormoni, menoniti vzhodne Kanade... Svete jezike so v 17. stoletju slišali tudi v Rusiji ter Angliji leta 1873 – med misijo D. L. Moodya v Sunderlandu. (Williams, 1981: 47) V 19. stoletju se je glosolalija pojavila v Londonu, kjer je bila sprejemljiv in normalen fenomen v Catholic Apostolic Church, ki se je začela s presbiterijansko kongregacijo Edwarda Irvinga leta 1830. (Samarin, 1972: 12)

Zadnjih nekaj dekad je glosolalija razširjena med nekaterimi neoprotestantskimi gibanji in karizmatičnimi preporoditvenimi gibanji.

2.6. KRST V SVETEM DUHU

Binkoštniki iščejo izlitje sv. duha, dokaz česar je glosolalija. Na prve binkošti v Jeruzalemu je apostol Peter govoril ljudstvu tik po krstu v sv. duhu. Vernikom je rekel: »Spreobrnite se in sleherni izmed vas naj se da v imenu Jezusa Kristusa krstiti v odpuščanje svojih grehov in boste prejeli dar Svetega Duha. Zakaj obljuba velja vam in vašim otrokom in vsem

oddaljenim, kolikor jih pokliče Gospod, naš Bog. (Apd 2, 38-39) (Caldwell, 1976: 58).« Pavlovo obljubo je spremljal krst v sv. duhu, katerega znamenje je bilo govorjenje svetih jezikov. Krst v sv. duhu je še danes popularen med mnogimi buditeljskimi gibanji, Katoliška cerkev in tisti, ki pripisujejo velik pomen zakramentom, pa so ga dolgo zavračali, saj so trdili, da se ne sklada s katoliško teologijo. (Walker, 1983: 107) Sveti duh se je razodel na binkošti, ki so 50. dan po veliki noči.

3. PENTEKOSTALIZEM

3.1. ZNAČILNOSTI PENETKOSTALIZMA

Pentekostalizem predstavlja veliko značilnosti, ki se razlikujejo od skupine do skupine, zato težko govorimo o univerzalnem opisu. Izvorna moč gibanja je prišla iz entuziazma do izlitja svetega duha, ki je tedaj dobil prebujajoč naboj. (glej Williams, 1981: 46) Vendar ima tudi gibanje, kot je penetkostalizem, prednike oz. izvorne korenine v drugih gibanjih¹. Zdi se, da so uspešno posvojili mnoge značilnosti pobožnega gibanja (holiness movement) in seveda karizmatičnih gibanj.

Binkoštniki so v osnovi fundamentalisti, saj poudarjajo nezmotljivost Svetega pisma, zagovarjajo opravičevanje po veri in odrešenje po božji milosti, prepričani so, da je edini posrednik med bogom in človekom Kristus, verjamejo v osebno spreobrnjenje, vsemu temu pa sledi biblični krst s pogrezanjem v vodo. Krstijo le odrasle osebe, saj pravijo, da v Svetem pismu piše: »Kdor veruje, bo zveličan«, in ker dojenčki nimajo zavesti verovanja, krst otrok ni mogoč.

J. T. Nichola navaja značilnosti, ki jih je penetkostalizem prevzel iz ideologije pobožnih skupin (»holiness groups«):

1. blagoslov se razlikuje od konverzije, saj se le-tega dobi;

¹ Diagram izvora in vplivov na pojav binkoštnikov (glej prilogo A)

2. človek mora poiskati svetega duha, da bi ga ta lahko vodil skozi življenje;
3. zborovanja in kampi so organizirani z namenom pridobiti nove člane in konverzirance;
4. imeti vero in upanje v drugi Kristusov prihod;
5. prepovedane so mnoge dobrine: nakit, kajenje, pitje alkohola, obiskovanje gledališča, kina, ličenje, ipd.

(Nichola v Williams, 1981: 49)

Iz njegovih opisov prevzetih značilnosti je razvidno, da kot ideologije in značilnosti ni navedel glosolalije, vendar so obstajale skupine, ki so glosolalijo prakticirale, npr. »The Gift Adventists« z juga Velike Britanije so se zdravili s pomočjo vere in govorili v svetih jezikih, čeprav 'jeziki' niso bili glavni predmet zanimanja. (glej Williams, 49)

Sklepamo lahko, da so takšne skupine dale osnovo za »krst v svetem duhu« penetkotalizmu, ta pa je sčasoma začel trditi, da je govorjenje v jezikih dokaz izlitja svetega duha na človeka. In prav to trditev so pobožne skupine zavračale.

Ameriški binkoštnik R. M. Riggs je postavil štiri pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za krst v svetem duhu:

1. vernik mora biti rešen;
2. mora ubogati in se popolnoma prepustiti bogu;
3. mora se spraševati;
4. mora verovati.

Trdna vera je namreč prvi pogoj za govorjenje v »svetih jezikih«.

(Williams, 89)

David Martin je o binkoštnikih dejal, da je pri tem gibanju prišlo do transformacije, saj so relativno pozno odkrili zapisane besede v Dejanju II. O glosolaliji je že Charles Wesley dejal, da je to govorjenje »tisočerih jezikov«. Kljub temu pa je občudovanja vredno, da v modernih časih združujejo toliko raznolikih svetov. To gibanje je postalo vernakularno (kar v arhitekturi pomeni, da zajema vse, v sociologiji in folkloristiki pa, da upošteva uradno religijo, osebno religijo in ljudsko religijo), saj se je razširilo po vsem svetu med vse družbene sloje. (Martin, 1990: 163-178)

Poleg govorjenja svetih jezikov pa so pri binkoštnikih izredno pomembni darovi ali zakramenti, ki jih v Novi zavezi izpostavlja tudi Pavel. Mednje poleg govorjenja v svetih jezikih² sodijo sveto zdravljenje, modrost, delanje čudežev, prerokovanje...

V binkoštništvu so pomembne majhne skupine, saj le majhna skupnost lahko stke tesne vezi. Osnovno vodilo pa je izkustvo krsta v sv. duhu, ki temelji na občutku.

3.2. DOKTRINA PENTEKOSTALZIMA

Pentekostalizem do danes ni doživel popolne konsistentnosti glede doktrine, saj ne obstaja Cerkev, ki ne bi bila podvržena doktrinarnemu spreminjanju. Binkoštniki so določene skupne smernice načrtali na konvenciji v Arkansasu aprila 1914, kjer je šlo za formulacijo verskih resnic, nikoli pa niso težili k mitu nespremenljivosti, najverjetneje tudi zaradi majhnosti, po drugi strani pa so s prilagajanjem vsakodnevnim potrebam ljudi, pa tudi spreminjanjem družbe, lažje pridobili nove somišljenike. Vseeno pa so se v Arkansasu zedinili o nekaterih značilnostih binkoštna doktrine, tudi o imenu »Assemblies Of God« itd.

Binkoštništvu je fundamentalistično protestantsko gibanje. »Protestantski fundamentalizem je pojav, ki je spodbujal nastanek novih protestantskih cerkva, uvajal je nove intradenominacijske delitve, poglobljajal je meddenominacijske delitve in v številnih primerih sprožal povezovanje različnih cerkva v širša gibanja. (Smrke, 2000: 240)«

Pentekostalizem odlikujeta fundamentalizem in evangelicizem, saj je Biblija najvišja avtoriteta, kar zadeva vedenje in vero. To pomeni, da je posameznik lahko le resen vernik ali heretik, srednja pot ne obstaja. Liberalci in rimokatoliki, ki niso verjeli v popolno točnost Biblije, so bili le redko sprejeti med evangeličane in fundamentaliste. V vseh karizmatičnih gibanjih pa je veljalo, da je Biblija dostopna poslušalcu ali bralcu le skozi delovanje Sv. duha, ki je razumljen kot izvor krščanske skupnosti. (Quebedaux, 1983: 131-132) Binkoštniki so znani po tem, da redno prebirajo Sveto pismo in se ga učijo na pamet. »Pentecostal Church Of Christ« sicer zahteva, da vernik naštudira in prebira celotno Biblijo, ampak le Nova zaveza je sprejeta kot edini pravi vodnik. (Hollenweger, 1972: 298)

Deset točk pentekostalistične doktrine:

1. Biblija je božja beseda;

² Na začetku so bili prepričani, da so edini izbrani za darove. (Quebedaux, 1983: 38)

2. Bog je troedin;
3. Jezus Kristus je večni, utelešen sin boga;
4. smo opravičeni pred bogom in ponovno rojeni v sv. duhu;
5. smrt na Kalvariji in ponovno vstajenje so osnova za naše duševno, fizično in materialno stanje;
6. vsakdo lahko doseže blaženost sv. duha, kot so to doživeli zbrani na binkoštni dan;
7. vsak vernik lahko doseže čistost srca;
8. govorjenje v 'jezikih', kot tudi drugi darovi, so zdaj dani vernikom v večji meri kot v času apostolov, kar pomeni, da se Kristusov prihod bliža;
9. darovi Sv. duha niso bili še nikoli tako potrebni kot danes, a brez delovanja sv. duha so neuporabni;
10. Jezusov prihod se bliža, zato moramo biti nanj pozorni.

(Bloch-Hoell, 1964: 70)

Doktrina teži k čaščenju Jezusa, vendar nikjer ne omenja krivde greha, tudi govorjenju v jezikih ne pripisuje velikega pomena, a je kasnejši pentekostalizem težil prav k temu.

Vse binkoštno cerkve in pobožne skupine učijo, da je Biblija božja beseda in je zato nezmotljiva. »Bog sveti duh, ki je napisal original, je dal človeku kopije knjige lastnih misli, tako so besede in misli božje razodetje za nas. (Hollenweger, 1972: 291)« Še danes binkoštnike odlikuje predvsem verovanje, da sv. duh deluje danes enako kot v biblijskih časih. Vsi, ki so krščeni v svetem duhu, se zdijo sebi blagoslovljeni z darovi, vsakomur je razodeta božja beseda, čeprav v neopentekostalizmu ta avtoriteta ne sloni le na Bibliji, ampak ponekod tudi na absolutnih voditeljih. (Quebedaux, 1983: 134-135)

Binkoštna Cerkev tudi nima do podrobnosti razvite doktrine o evharistiji, čeprav velik pomen pripisuje »gospodovi večerji«. To je spomin na kruto smrt Jezusa, razlikuje se le čas, kolikokrat in kdaj jo imajo, ponavadi pa je to prva nedelja v mesecu. Takrat jedo in pijejo tudi verniki in ne le pastirji. Otrokom, mlajšim od 12 let, ni dovoljena udeležba na Gospodovi večerji. (Hollenweger, 1972: 385-386) Pri tem pa je pomembno poudariti, da pri obredu ne verjamejo v transsubstanciacijo.

Razhajanja pa se s tem niso nehala zaradi bipolarnosti Evropa - ZDA. Menim, da je bil evropski pentekostalizem precej bolj institucionaliziran, zaseben, brez odvečnega entuziazma, medtem ko je bil Ameriški precej bolj impulziven in agresiven, kjer se je – sodeč po

prebiranju različnih virov - na zborovanjih odvijala prava drama, katere glavni akter je bil pastor.

Mnoge denominacije so si bile v laseh zaradi doktrine o krstu v sv. duhu, pa tudi zaradi teženj – na eni strani po decentralizaciji, na drugi po centralizaciji - pa tudi mnenj o sanktifikaciji. Krst v sv. duhu je osrednja tema doktrine. Pri tem gre za drugo srečanje z bogom po konverziji, ko človek začne prejemati nadnaravne moči sv. duha, kar pa ni bilo vedno povezano z govorjenjem jezikov. Hellenweger je zapisal, da večina binkoštnih serkva prisega na troedinost boga, ki je formulirana v okvirih ortodoksnosti, največji pomen pa pripisuje Svetemu duhu. »Verjamemo, da je sveti duh, tretja oseba troedinega boga, duh, osebnost, ki je izšla iz boga očeta in boga sina in je temu edina in ima enako moč, saj izvira iz Boga, ki je oče, sin in sveti duh. (Hollenweger, 1972: 311)«

Krst z vodo in potrditev sta prav tako izredno pomembna. Po Lukovem evangeliju obstajata krst z vodo (takrat postaneš kristjan) in krst v sv. duhu (kjer dobiš tudi ostale darove), medtem ko je to v Pavlovem evangeliju enačeno.

Binkoštniki, ki so izšli iz pobožnega gibanja, so sanktifikacijo (posvečenje) jemali kot razločno izkustvo »drugega dela obdaritve« (second work of grace), ki je potrebno za kasnejšo konverzijo, pri čemer naj bi posameznikova narava postala negrešna in se nikoli več ne bi znašla v skušnjavi. Za razliko od njih pa so tisti, ki so izšli iz baptističnega gibanja, bili prepričani, da je drugo delo nepotrebno, saj zanje konverzija (odrešenje) samo po sebi spremeni človeka in njegovo naravo. Zanje je bil to vseobsegajoč in vedno trajajoč proces življenja. (Quebedaux, 1983: 42) Drugo dejanje obdaritve pomeni, da je sveti duh prvič dejansko sprejet ali pa, ko so sprejete nadnaravne moči oz. darovi svetega duha.

Pri tem gre namreč za krst z vodo in krst v svetem duhu. Tisti, ki izhajajo iz pobožnega gibanja, ne priznavajo katoliškega krsta z vodo. Sami še enkrat naredijo krst z vodo, ki je konverzija in šele nato je človek lahko krščen v svetem duhu. Medtem ko baptisti tega ne priznavajo. Katoliki krst razumejo drugače kot binkoštniki, prav tako pa za katoliške binkoštnike krst v svetem duhu ni zakramentalen, ampak gre za obujenje svetega duha, ki je v človeku prisoten že od krsta.

Pri katolikih gre za dvostopenjsko izkušnjo v smislu zakramenta: z vodo pride sv. duh v človekovo življenje, njegova prisotnost pa je skrita do druge faze, kjer sv. duh postane manifestacija za posameznika. (Quebedaux, 1983: 159)

Glasni so bili tisti, ki so bili proti poudarjanju, da je »drugo delo« sanktifikacije potrebno za konverzijo. Med najmočnejšimi zagovorniki tega nasprotovanja je bil W. H. Durham, plod te miselnosti pa je najmočnejša binkoštna kongregacija »Assemblies Of God«.

»Pentecostalism Holiness Church«, »Fire Baptists«, »Church Of God« in »The Church Of God in Christ« so preprosto prilagodile preporoditveno (»revivalist«) učenje skupaj s svojimi kardinalnimi doktrinami, kjer zasledimo tristopenjski vzorec:

1. konverzija (spreobrnjenje);
2. sanktifikacija (blagoslovitev);
3. krst v svetem duhu in ognju (»baptism of fire«).

»Holiness Church« je zagovarjala postkonverzijsko doživetje popolne sanktifikacije. (Williams, 58-59) »To doživetje so pripisovali krstu v svetem duhu in ognju. Verjeli so, da je to zaveza in privilegij vsakega posameznika, hkrati pa tudi zaveza, da sprejme sanktifikacijo (Williams, 58).«

Preporoditvena gibanja niso prisegala na popolno sanktifikacijo, saj so krst v svetem duhu razumeli kot »moč, ki je dana od nekoga zgoraj« za obred in priče, kar je v Novi zavezi zapisano kot »govorjenje v jezikih«. (Samarin, 1972: 2, Williams, 1981: 58)

Binkoštniki pa so bili prepričani, da je glosolalija tisti manjkajoči člen, ki bo povezal Kristjane, saj so verjeli, da lahko glosolalijo razumejo vsi, bila naj bi univerzalna, med drugim pa so prav zaradi vere, da je človek v glosolaliji sposoben govoriti v tujih jezikih, odhajali na misijonarske pohode po svetu. »Church Of Nazarene« in večina kongregacij »Christian and Missionary Alliance« so se izrekle proti doktrini, da je govorjenje v jezikih dokaz krsta v Svetem duhu. Glosolalije kot dokaza o krstu v sv. duhu niso priznavali tudi britanski »Elim Pentecostal Alliance«, ki so v svojo doktrino zapisali, da »so znaki krsta tudi kaj drugega kot le glosolalija. (Quebedaux, 1983: 45)«

Različne denominacije so se razhajale v mnenjih, ali je potrebno denominacije hierarhično organizirati ali ne, saj prvotni pentekostalizem ni imel namena postati podoben organizirani cerkvi, zato je vse večje – predvsem evropske – organiziranosti mnogi niso odobraval.

Nasprotja pa so se pojavila tudi glede eshatologije.

Na začetku eshatologija ni bila pomembna, saj so Barratt, Parham, Seymoure idr. energično pridigali o »svetem sinu«, zveličanju, odrešenju in pogubljenju³. V eshatologiji še danes prevladuje vera v drugi Kristusov prihod, le da so sčasoma voditelji prepovedali govoriti o natančnem datumu, zato danes raje govorijo o tem, da bo prišel⁴, hkrati pa z vero v drugi Jezusov prihod ohranjajo optimistični duh pentekostalizma. (glej Bloch-Hoell, 154-156 in Williams, 59-60)

Nekonsistentni so tudi glede verovanja v Jezusa. Večina binkoštnikov veruje v trinitarnost, obstajajo pa tudi binkoštniki, ki zagovarjajo unitarnost s sloganom »Jesus only!« kljub temu, da je bog trojstvo: oče, sin in Sveti duh. (Quebedaux, 1983: 43)

Ena od slednjih je tudi »The United Pentecostal Church«, ki je zavrnila krst v duhu Svete trojice, češ da je Jezus edini bog! Leta 1919 je prav veja »Jesus only« ustanovila gibanje »The Pentecostal Assembly Of The World«, čeprav je večina binkoštnih Cerkev ostala trinitarno usmerjena. (Williams, 60) Hkrati se med seboj ločijo na tiste, ki zagovarjajo odrasel krst in tiste, ki krščujejo tudi otroke.

Večina govori o Jezusu kot izvoru darov, hkrati je Jezus tisti, ki posvečuje v Svetem duhu.⁵

Denominacije se med seboj razlikujejo tudi glede prepovedi in zapovedi. Tiste, ki izhajajo iz pobožnega gibanja, imajo velikokrat strožji pogled, kar zadeva oblačenje, zabavo, hrano, navade, medicino. So bolj konzervativni, kar so drugi zavračali. Nasprotniki so tako pri obredju uporabljali vino in ne grozdnega soka, prav tako so bolj »liberalni« dovolili poroke in razveze, jedli so svinino, pili kavo, bili tudi v vojski in v delavskih sindikatih. (Quebedaux, 1983: 43-44)

Binkoštna denominacije so po smernicah, ki so jih začrtale v Arkansasu, prišle do nekaterih soglasij in vsaj okvirom doktrine, ki je bila sprejeta leta 1920. Seveda še zmeraj prevladujejo puritanizem in verovanje v Biblijo, pa drugi Jezusov prihod itd. Mnogi so se do danes naučili kritično sprejemati Biblijo, kar pomeni, da so se naučili ločevati pomembno od

³ Mnogi binkoštniki so izražali močno vero, da jih lahko doleti večna sreča ali pa večno pogubljenje, le da se je slednjemu s trdno vero v Svetega duha mogoče izogniti. (Bloch-Hoell, 154)

⁴ "We don't only believe that Jesus is coming, but that he is coming soon! (Barratt v Bloch-Hoell, 155)"

⁵ "Glede na izjavo v doktrini je krst v Svetem duhu posebna izkušnja, ki se zgodi po konverziji, spremlja pa jo govorjenje v 'jezikih'. (Williams, 1981: 46)"

nepomembnega, vendar je to še vedno prepuščeno posameznim cerkvam; nekatere zavračajo npr. umivanje nog, druge ne, za nekatere je krst v sv. duhu z glosolalijo ključni moment, da posameznik postane binkoštnik, za druge ne. Nekatere denominacije krstijo v vodi v imenu Jezusa, druge v imenu »očeta in sina in svetega duha« hkrati, obstajajo pa tudi takšni, ki krstijo v vsaki božji osebi posebej. Kljub temu pa še vedno ostajajo na kontinuumu fundamentalistov.

Znano je, da pripadniki karizmatičnih gibanj radi pretiravajo. Dokaz tega so intervjuji z binkoštnimi pastori, ki sem jih spraševala tudi o tem, ali podpirajo kajenje in ga svojim članom dovolijo ali ne, ali jim dovoljujejo nošenje nakita itd., da bi ugotovila, na kakšni stopnji je slovensko binkoštno gibanje: na stopnji klasičnega pentekostalizma ali neopentekostalizma, ali pa se je morda razvilo v neko samosvoje gibanje. Odgovor je bil vedno enak: »Izrecno nikomur ne prepovedujem kajenja, ampak človek vedno pride do ugotovitev, da lahko kajenje opusti, saj mu bo pomagal sv. duh. Nekateri so v trenutku opustili kajenje. V 2. poglavju je zapisano, da je človeku to, kar mu škodi, nepotrebno, zato se mnogi odločijo za prenehanje kajenja. Enako je z nakitom. Kaj bo človek s tem?«

4. ZAČETKI PENTEKOSTALIZMA PO SVETU

Ko govorimo o začetkih pentekostalizma, v prebiranju literature zmeraj naletimo na iste avtorje, ki so v šestdesetih letih začeli raziskovati ta fenomen. Za razumevanje začetkov pentekostalizma v ZDA in Evropi sta pomembna predvsem dva avtorja: Nils Bloch-Hoell in Walter J. Hollenweger. Nils Bloch-Hoell je bil eden prvih Evropejcev, ki se je lotil raziskovanja pentekostalizma. Hollenweger pa se je v zajetnem delu »Pentecostalism – Origins and developments Worldwide«, še pred tem pa v delu »Pentecostals«, lotil globalnega pregleda nad razvojem tega gibanja. Obe knjigi sta bili v tem uvodnem delu izhodiščni točki tudi zame, saj ju v vseh delih o pentekostalizmu citirajo sodobni raziskovalci.

4.1. ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Penetkostalizem se je začel v ZDA. Zakaj? Začetek iskanja odgovora na to vprašanje se začne z dejstvom, da je Amerika pravzaprav kontinent z 51 državami⁶, od teh jih 48 predstavlja ne le eno nacijo, temveč konglomerat priseljencev, po večini Evropejcev. Nils Bloch-Hoell kot ključna momenta za razvoj pentekostalizma navaja migracije leta 1620, ko so v ZDA prišli »Pilgrim fathers«, in leto 1630, ki je bilo leto puritanskih migracij. Puritanci so odšli v ZDA, da se otresejo religiozno netolerantne Evrope, a tudi v ZDA so na religiozno svobodo čakali do konca 18. stoletja. Čeprav so tudi Američani poskušali ukoreniniti sistem državne cerkve, se je kaj kmalu izkazalo, da je sistem svobodnih cerkva primernejši. Denominacijska tolerantnost je pripomogla k razcvetu pentekostalizma, ki je bil še od vsega začetka nastrojen proti ideji državne cerkve, hkrati pa je pripomogel k naraščanju denominacij v ZDA. (Bloch-Hoell, 1963: 5-6) Mnogi priseljenci so šli v ZDA tudi zato, ker so jo videli kot obljubljeni deželo – kot v Svetem pismu – s seboj pa so prinesli izkušnje evropske verske preganjanosti; med njimi je bilo največ protestantov. (Smrke, 1996: 29)

Med raziskovalci penetkostalizma danes prevladuje mnenje, da se je pentekostalizem v ZDA začel leta 1906, čeprav Bloch-Hoell sicer opozarja, da začetki pentekostalizma segajo v leto 1901, a do leta 1905 o gibanju nimajo oprijemljivih virov, zato za leto razmaha štejejo leto 1906, ko je izšla prva številka »The Apostolic Faith«. (Bloch-Hoell, 1964: 18, Quebedeax, 1983: 3, Hollenweger, 1997: 125, Williams, 1981: 49)

Pobožno gibanje (holiness) in pentekostalizem sta povezana, a še vedno raznoliki konzervativni protestantski gibanji, ki sta se začeli na prelomu 20. stoletja. Pobožno gibanje se je začelo med metodisti, ki so se borili proti denominacijskemu institucionalizmu in za spodobno vedenje v urbanih naseljih, binkoštništvu pa med revnim slojem urbanega in ruralnega sveta, ki se je počutilo ogroženo od urbanizacije in industrializacije. (Carroll, 2000: 116) Pobožno gibanje, v katerem se je ukoreninil tudi pentekostalizem, je puritanska reakcija na institucionalizacijo cerkva in sekularizacijo, ki je zajela ZDA.

B. R. Wilson pravi, da je bilo »prebujenje«, s katerim se je pentekostalizem začel, tehnika, ki so jo prevzeli od evangeličanov 19. stoletja. V ZDA so bili mnogi pridigarji, preden so prestopili v pentekostalizem, pravzaprav pripadniki pobožnih skupin. Omenjeno gibanje je

⁶ Slika o širjenju pentekostalizma znotraj ZDA (glej prilogo B)

bilo puritanska reakcija proti predvideni otežkočeni institucionalizaciji in sekularizmu večine ameriških cerkva. (Wilson v Williams, 49)

Ko govorimo o Ameriki in religijah Amerike, je potrebno poudariti, da je zaradi denominacijske ureditve v ZDA bil v ospredju drugačen način pridiganja kot v Evropi. Vse je slonelo na vcepljanju strahu, da lahko človek kaj hitro premine in bo zaradi grehov za večno v peklu. Takšen način pridiganja je vseboval dva elementa: evangeličanskega in »revivalist«, ki sta skoraj dve stoletji botrovala ameriškemu cerkvenemu življenju. Prav buditeljstvo (»revivalsim«) je starejše kot metodistično prebujenje, ki se je začelo z lokalnim prebujanjem v New Jerseju in leta 1734 začelo z »Great Awakening«. Razmahnilo se je 1837 s Phoebe Palmer, ki je obnovila metodistično doktrino o popolni sanktifikaciji (človek osvobojen greha). (Carroll, 2000: 116)

Bolj primitivno in emocionalno je bilo pridiganje, lažje se je dotaknilo množic. To je bilo izredno uspešno na jugu in zahodu ZDA, prav tam, kjer se je pentekostalizem tudi dobro prijel predvsem med evropskimi priseljenci. Razlog za ukoreninjenje in nadaljnji uspeh tiči v ameriškem promoviranju prostovoljnih dejavnosti v cerkvi ali za cerkev. Prva stopnja, ki jo je pentekostalizem izkoristil, je bil volunteristični duh ZDA.

4.1.1. Parham ali Seymoure?

V ZDA se je gibanje začelo s karizmatičnim metodističnim pastorjem Charlesom Foxom Parhamom, ki je imel v Topeki v Kansasu »Bible School«. Eden njegovih učencev, ki ga mnogi štejejo za soustanovitelja pentekostalizma, je bil William Josphe Seymoure, sin nekdanjih sužnjev iz Luisinane, ki mu je Parham pri napol odprtem oknu dovolil poslušati nauk Biblije. Parhama zaradi idej opisujejo kot simpatizerja Ku Klux Klana – kar je razvidno iz tega, da črni Seymoure ni smel biti prisoten v razredu, kasneje pa je Seymoura celo izločil iz gibanja, češ, da je obseden z zlobnim duhom.

Za razcvet pentekostalizma sta pomembna oba: Parham kot prvi, ki je, še preden se je pentekostalizem začel na losangeleški ulici Azusa, iznašel doktrino o neizpodbitnih dokazih, kot je govorjenje v »jeziku angelov«, ki je posledica krsta v Svetem duhu, in Seymoure, ki ga Hollenweger in Bloch-Hoell štejeta za pionirja pentekostalizma zaradi ekumeničnosti ter enakosti glede na raso in družbeni sloj, česar Parhamu zaradi rasističnih teženj, ki jih je

večkrat jasno izpostavil tudi v hierarhiji ras – anglosaksonsko je postavil kot najvišjo –, ne moremo reči. Res pa je, da je Parham prvi v svojih pridigah, pri katerih je, tako kot v šoli, uporabljal le Biblijo, še pred velikim »prebujenjem« zapovedoval, kar je bilo kasneje dano v doktrino pentekostalizma:

- odrešenje;
- blagoslovitev;
- sveto / božje zdravljenje;
- krst v svetem duhu, česar dokaz je bila glosolalija⁷;
- spreobrnitev oz. konverzija.

(Hollenweger, 1997: 19-24, Bloch-Hoell, 1964: 21-27, Williams, 1981: 49-51)

Doktrina o krstu v svetem duhu, ki so jo prevzeli od metodistov, je bila prisotna tudi v pobožnih gibanjih, prvi pa jo je v šoli Biblije intergriral Parham. Odločil se je, da je govorjenje v jezikih, ki jih opisujejo apostoli na dan binkošti, neizpodbiten dokaz krsta v sv. duhu in dokaz takojšnjega Kristusovega prihoda. Parhamovo doktrino pa so zavračali mnogi zagovorniki pobožnih gibanj. (Carroll, 2000: 117)

Poleg Prahama je pomemben tudi Simpson, ki je še eden od pastorejv, ki je imel šolo Biblije. Simpsonova šola Biblije je bila odprta za vse pripadnike različnih denominacij, njegovo učenje pa je temeljilo na štirih točkah:

1. Kristus naš odrešenik;
2. Kristus, naš blagoslovnik;
3. Kristus, naš zdravitelj;
4. Kristus, naš gospod, ki prihaja.

(Bloch-Hoell, 1964: 19)

Ne glede na to pa je bil Parham najpomembnejši učitelj doktrine o pentekostalizmu, saj je bil med drugim tudi prvi, čigar učenci so odšli na misijonarske pohode širom sveta.

Nenaden razcvet je gibanje doživelo v Los Angelesu, ki je bil tistega časa najhitreje rastoče mesto in kot nalašč za novo gibanje. To se je najbolj ukoreninilo v priseljencih, seveda pod

⁷ Parham je 31.12. leta 1900 položil roke na študentko Agnes N. Ozman in ta je tri dni govorila v kitajščini. To je bilo na dan starega leta, kar je pomenilo, da je prvi dan novega leta nakazoval novo obdobje duhovne moči – prihod binkoštnikov. (glej Williams, 51)

primernimi pogoji: dolgo obdobje miru, industrijska ras, tehnični in znanstveni napredek... ZDA so bile predvsem ruralne, tja so se priseljevali narodi iz vsega sveta, od tod torej prva ugotovitev, da se je gibanje začelo med priseljenci ter nižjim slojem prebivalstva.

Zakaj je uspelo pentekostalizmu, medtem ko evangeličanskim prepородom ni? Ena od razlag se nanaša na liturgijo penetkotalizma, saj je ta v liturgijo vnesel črnske korenine, s čimer je postal privlačnejši: »orality of liturgy«, pridiganje s pričami⁸, vključitev posameznikov v molitve, interpretacije izrečenih »prerokb«, sanj in misli v glosolaliji...

(glej Hollenweger, 1997: 118)

Ob prebiranju pričevanj takratnih prvih pripadnikov tega karizmatičnega gibanja se zdi, da je šlo za skupek nevrotičnih posameznikov, na katere je efekt množice odlično deloval. Več ljudi je bilo prisotnih, več čudežev so videli, več jih je bilo zlitih s svetim duhom itd. Pri tem je vredno omeniti tudi, da so ljudje molili tudi po več ur - in tudi dni - skupaj, da so priklicali Svetega duha nad tiste, ki jim sprva ni uspelo spregovoriti v glosolaliji. V ZDA je bilo na začetku nujno spregovoriti v jeziku »angelov«, medtem ko v Evropi glosolalija ni bila najpomembnejša.

Parham je v pentekostalistično pridigo vnesel tudi glasbo, ki jo je takratna krščanska cerkev zavračala z očitkom, da je takšno početje inferiorno in neprimerno za krščansko mašo.

Kasneje so na zborovanjih začeli tudi peti v glosolaliji. Sodeč po analiziranih virih ni trajalo dolgo, da je penetkotalizem iz »uličnega gibanja« v ulici Azuza s pomočjo medijev postal atrakcija. Vsakodnevno časopisje je poročalo o čudežih, pa ljudeh, ki so ozdraveli brez zdravnikov le s polaganjem rok na telo in molitvijo. Pridiganje je bilo primitivno, a impulzivno.

V tem času so v ZDA nastale tri največje binkoštnе cerkve⁹: »Assemblies of God«, »Church of God« in »Church of God in Christ«. Najstarejša je »Church Of God in Christ«, ki je bila ustanovljena leta 1897 kot pobožna denominacija, a se je kasneje spreobrnila v binkoštništvo s pomočjo pobožnega baptističnega pastorja Charlesa H. Masona po obisku v ulici Azuza. To je prva črnska binkoštna cerkev, ki je leta 1993 štela 6 milijonov pripadnikov in najmanj 15 tisoč kongregacij. Druga najstarejša je »Church of God«, ki je nastala 1907. Po podatkih naj bi imela leta 1990 620 tisoč vernikov in 5800 kongregacij. Največja belska binkoštna cerkev

⁸ Na zborih, ki so se odvijali v hišah, se je zbralo več sto ljudi, ki so hoteli doseči izlitje Svetega duha, da bi s tem dobili možnost govorenja v glosolaliji (glej Bloch-Hoell, Hollenweger idr.)

na svetu pa je »Assemblies of God«, ki ima 2.2 milijona vernikov v ZDA in 25 milijonov po vsem svetu. Prav zaradi velikosti in razširjenosti je bila primorana uvesti hierarhizacijo, ki se je izoblikovala po 2. svetovni vojni. (Carroll, 2000: 118-119)

Amerika pa je imela poleg odlične lokacije Los Angelesa 'podporo' množičnih medijev, saj so ti veliko pisali o novem fenomenu. Sprva so ga kritizirali in obrekovali, saj se je mnogim govorjenje v jezikih zdelo kontroveržno, to je pripeljalo tudi do debate znotraj cerkva in različnih teoloških skupin. Večina jim je nasprotovala. (Williams, 57-58)

Hoellove ugotovitve, kaj je prispevalo k razvoju pentekostalizma in zakaj se je začel prav v ZDA, lahko preprosto strnemo, v deset točk:

- cerkveno življenje, kjer ni le enega prevladujočega religijskega stila;
- religijska toleranca in denominacije;
- volunterizem;
- ameriški individualizem;
- optimizem 19. stoletja, povezan z razvojem in napredkom;
- priseljenci »brez korenin« ter preseljevanje iz podeželja v mesto;
- demokratizacija ameriške družbe, ki je vplivala tudi na religijo;
- industrialna družba je sproducirala nastanek pentekostalizma, za katerega so najpogosteje postali dovzetni revnejši, predvsem zaradi radikalnosti;
- nasprotovanje institucionalizaciji, sekularizmu in modernizmu velikih ameriških cerkva, zato je pentekostalizem iznašel sveto zdravljenje in govorjenje v svetih jezikih, kot dokaz, da bog obstaja;
- meddenominacijski značaj ZDA je pripomogel, da se je razširil v druge denominacije.

Začetni pentekostalizem je bil proseletistični, kjer je šlo za spreobrnitev že vernih kristjanov.

Bloch-Hoell o tem pravi: »Pentekostalizem je bil in do neke mere je še danes, razredno gibanje primitivne krščanskosti manj izobraženih. (1964: 11)«

⁹ Velikost omenjenih cerkva po ZDA (glej priloga, C)

4.2. EVROPA

V Evropi se je pentekostalizem zašel istega leta kot v ZDA v ulici Azusa, vendar se od ameriškega precej razlikuje.

V Evropi je pentekostalizem manj razvit kot v ZDA in Latinski Ameriki, z izjemo Portugalske, kjer dva odstotka prebivalcev pripadata binkoštni cerkvi, deset evropskih držav pa ima en odstotek binkoštnikov. Med slednje sodijo Švedska, Finska, Danska in Norveška. Izmed teh pa imata Finska in Norveška več kot pet odstotkov karizmatikov. Ukrajina, Rusija, Velika Britanija in Romunija imajo okrog 400.000 binkoštnikov. (Anderson, 2004: 83)

Kljub temu, da tudi evropski začetki pentekostalizma segajo v pobožno gibanje (»holiness movement«), so imeli na njegov razvoj več vpliva »keswick« gibanje, pietizem in prebujenje v Welsu. Andrew Walker pri evropskem pentekostalizmu izpostavlja tudi vpliv luteranstva, anglikanstva in svobodnih evangeličanskih cerkva. (Walker, 1983: 91)

David Martin takšno sliko povezuje s splošnimi teorijami sekularizacije, kjer med drugim poudarja »izjemnost« Evrope. V ZDA se je pentekostalizem, kot sta zapisala Hollenweger in Bloch-Hoell, razcvetel zaradi protestantskega pluralizma in volunterističnega duha, medtem ko se v Evropi to ni zgodilo predvsem zaradi močne državne cerkve, čeprav so obstajale izjeme, kot na primer »manjšine svobodnih cerkva« - baptisti. (Anderson, 2004: 83) Tako pentekostalizem ostaja v primerjavi z ostalimi religijskimi gibanji, precej majhno gibanje.

Hkrati so imeli evropski pentekostalisti veliko nasprotnikov, predvsem zaradi govorjenja v »jezikih«, prerokb – poudarjanje drugega Jezusovega prihoda - , svetega zdravljenja in entuziastičnega izganjanja hudiča (eksorcizem). Vse to je bilo pretirano in nenavadno za tradicionalne vernike, večina katoličanov pa jih je označevala kot heretike, lažnivce in ljudi, obsedene z demoni.

4.2.1. Severna Evropa

Oče evropskega pentekostalizma je norveški metodistični pastor Thomas Ball Barratt. Ta se je leta 1906 odzval povabilu dopisovalca Seymoura in odšel v ZDA z namenom, da postane prvi motivator klasičnega pentekostalizma v Evropi. Istega leta je v New Yorku doživel govorjenje v glosolaliji, zato se je vrnil na Norveško, kjer je doživel nenaden uspeh. (glej Williams, 61; Anderson, 2004: 83; Bloch-Hoell, 1964: 66-70)

Ko se je vrnil v domovino, se mu je pridružilo veliko ljudi – večinoma so bili pripadniki religijskih skupin izven državne cerkve -, ki so bili navdušeni nad njegovim načinom pridiganja. Za razliko od ameriških kolegov je Barratt začel s postopno organizacijo denominacije, začenši z izjavo, da pripadniki različnih denominacij ne morejo postati binkoštni pastori brez priporočila drugega pastora. Vendar pa so bile Barrattove cerkve strogo neodvisne in kongregacijske. Barratt se je zavzemal za nastanek samoregulirajočih, samopodpornih in samopropagirajočih se cerkva. (Anderson, 2004: 84-85)

Način pridiganja na Norveškem se je razlikoval od ameriškega, saj ni bilo toliko govora o izgubljenih dušah in večnem pogubljenju v peklju, srečanja niso trajala tako dolgo kot v ZDA, kjer so verniki za nekoga, ki si je želel izlitje svetega duha, molili nepretrgoma tudi več dni. Barratt se je odločil, da bodo nedeljski sestanki trajali od 11. do 12.30 ure – ob enajstih se je namreč končala nedeljska šola. »Sveto skupnost« so Norvežani, za razliko od Američanov, praznovali le vsako prvo nedeljo v mesecu (enako to počno v binkoštni skupnosti Emanuel v Mariboru), enkrat mesečno pa je Barratt organiziral tudi kongregacijske festivale, za udeležbo pa so obiskovalci morali kupiti vstopnice. Voditelji (iz katere koli države), za katere se je govorilo, da ne delujejo v skladu z ljubeznijo v svetem duhu in ki niso tolerantni, niso smeli na konferenco, ki je bila v času festivala. Barratt se je prav tako zavzemal za raznolikost binkoštnih cerkva, saj je poudarjal, da se lahko vsaka kongregacija odloči, ali bodo opravljali krst v svetem duhu le pri odraslih osebah (polnoletnih), otrocih ali pa krsta sploh ne bodo opravljali. (Bloch-Hoell, 1964: 66-72) To je bilo izredno pomembno, saj nekatere binkoštno cerkve ne priznavajo krsta, ki ga opravlja katoliška cerkve. Trdijo, da v Bibliji nikjer ne piše, da se dojenček že zaveda verovanja v boga, zato je to ni pristno. Tako krst ali ponovni krst z vodo opravijo šele, ko se oseba zavestno odloči, da veruje v delovanje sv. duha, kar pa še ne pomeni, da je človek posvečen s sv. duhom.

Norveška je tako postala zibelka evropskega penekostalizma, od koder ga je Barratt razširil tudi na Švedsko in Finsko. Švedska je bila baptistična in ker baptisti opravljajo le krst odraslih oseb, so se za enako možnost odločili v pentekostalističnih kongregacijah, sveta skupnost pa je bila odprta za vse kristjane.

Leta 1911 se je Barratt prvič odpravil na Finsko, kjer je sodeloval z laestadianisti. Finska je bila prva država, ki zaradi krščanskih prepričanj ni takoj prevzela penekostalizma, medtem ko so drugod po Evropi, kjer se je pojavil Barratt, kongregacije kar naraščale. Začetnemu neuspehu in počasni rasti binkoštništva na Finskem so botrovali karizmatični elementi, ki so bili v finski Luteranski cerkvi že dolgo prisotni; med njimi tudi govorjenje »jezikov« od 1796.

leta in pri laestadiancih od leta 1889 naprej. Razlog pa tiči tudi v neljubih dogodkih ob prvem uradnem srečanju leta 1909. Jeseni je namreč Crason hotel vernike prepričati na zelo nenavaden način. Na bližnjem jezeru je hotel dokazati, da s pomočjo vere, lahko kot Jezus, hodi po vodi. Nesrečnež se je utopil, verniki pa so tri dni in tri noči molili, govorili v glosolaliji in pričakovali čudež – da bo tako kot Jezus tretji dan vstal od mrtvih. Ko je nekdo obvestil policijo, je ta nekaj ljudi aretirala, mnogi so se znašli na sodišču. Vsekakor to ni bila dobra reklama za gibanje.

Na Danskem je gibanje iz ekumenske skupine prešlo v cerkev dokaj hitro. V veliko pomoč, kar zadeva propagando, sta bila Barrattu igralka Anna Larsen in njen mož Sigur Bjor, ki sta bila goreča privrženca binkoštnikov. (Anderson, 2004: 87)

Praden pa je pentekostalizem v Severni Evropi prešel iz sekte v organizacijo, je bila leta 1909 ustanovljena »Mission Union«. Barrattovi učenci so pentekostalizem nosili po vsem svetu: v Afriko, na Kitajsko, Indijo, Rusijo... Barratt je tudi sam deloval kot misijonar v Indiji in na Srednjem Vzhodu. Bil je človek ogromnega vpliva na družbeni ravni, saj je pomagal revnim, brezdomcem, otrokom in starejšim.

Pentekostalizem je na Norveškem vzcvetel med leti 1927 in 1933 zaradi lokalnih skupnosti in agresivne propagande, na švedskem pa zaradi podpore škofov in pastorej.

V Severni Evropi je danes največja karizmatična kongregacija »Word of Life« (Livets Ord) v švedski Uppsali, ustanovil pa jo je nekdanji luteranski pastor.

4.2.2. Srednja in Vzhodna Evropa

Pentekostalizem je bil po drugi svetovni vojni izredno uspešen v Vzhodni Evropi, čeprav se je gibanje začelo že prej. Tam se je ukoreninil kljub prepovedim, restrikcijam in nasprotovanju državne cerkve in komunističnega političnega sistema.

Uradni militantni ateizem je razklal komunistične države na zagovornike cerkve in na zagovornike režima. (Pankhurst, 1984: 275)

Razlog tiči v tem, da je komunistična partija hotela monopol, hkrati pa je k monopolu težila tudi cerkev: katoliška na Poljskem, ortodoksna v Rusiji, Bolgariji in Romuniji, manj očitno tudi protestantska v Nemčiji, zatorej je bil konflikt neizbežen. (Pankhurst, 1984: 277)

Konflikt med religijo in socializmom je plod vzajemne netolerantnosti med njima; cerkev ni priznavala bistva socializma, socializem pa ni priznaval bistva religije. Cerkev je priznavala Biblijo in božjo besedo, medtem ko se je socializem nanašal na ideje Marxa. Cerkev se je na vse kriplje borila proti socializmu, potem pa je socializem udaril nazaj in se boril proti cerkvi s takšno močjo, kot se je sama borila proti njemu. Babel je 31.12.1881 v nemškem Reichstagu izjavil: »V politiki – republikanizem, v ekonomiji – socializem, v religiji – ateizem (Basgen, 2000)«, Leibknecht pa je dejal: «Dolžnost socialistov je, da za vselej izkoreninimo boga, sicer tisti, ki ne pripomorejo k širjenju ateizma, niso vredni imena 'socialist'. (Basgen, 2000)» Tako je dogmatični ateizem postal absoluten.

4.2.3. Baltske Države

V Baltske države in Rusijo je pentekostalizem prišel iz Skandinavije, prinesla pa sta ga angleška misijonarka Eleanor Patric in Latvijec William Fetler (1883-1957), znan tudi kot Basil Malof. Malof je bil baptistični pastor, ki je v Sankt Petersburgu izvedel za krst v Svetem duhu in ga nato predstavil svoji kongregaciji. V Rigi je odprl »Salvation Temple« in čeprav je zagovarjal krst v svetem duhu, je vse življenje ostal baptist. Bil je glavni »krivec« za začetek pentekostalizma oz. karizmatičnega gibanja v Latviji, organizirani pentekostalizem pa se je začel z Američanom Jamesom Grevinsom, ki je prišel v Rigo leta 1926., a je bil čez štiri leta deportiran, za seboj pa je pustil 400 vernikov. (Anderson, 2004: 98)

V Estoniji so pentekostalistično gibanje ustanovili švedski binkoštniki, glavni vodja pa je bil Voldemar Ellingson, prav tako leta 1926. Litvo so z gibanjem seznanile ruske pentekostalistične misijonarke, ki so bile izredno uspešne med leti 1923 in 1940. Baltske dežele so zaradi različnih tokov širjenja binkošništva razdeljene na tri veje pentekostalizma:

- avtohtoni pentekostalizem, ki je povezan z Zahodnimi denominacijami;
- neopentekostalizem;
- »vzhodnjaški« pentekostalizem.

Slednja dva sta nastala pod vplivom ruskih in ukrajinskih misijonarjev in sta proti vplivu »Zahoda«. (Anderson, 2004: 99)

4.2.4. Rusija

Rusija je bila »misija« za zgodnji pentekostalizem. Najpomembnejši je bil ruski baptistični pastor Ivan Voronaev, ki je Rusijo zapustil 1911. leta. Odšel je v New York, kjer je bil krščen v Svetem duhu. Leta 1920 je ustanovil 18 pentekostalističnih kongregacij v Bolgariji, kjer so se mu pridružili baptisti in evangeličani. Sedem let kasneje je bil na prvem ruskem binškoštnem kongresu izvoljen za predsednika »Union Of Christians of Evangelical Faith«. Do takrat je imel že 80 tisoč pripadnikov, ki so svobodni od preganjana ortodoksne cerkve, uživali v komunističnem sistemu. Šele ko so bili sprejeti proti religijski zakoni so Voronaeva in še 800 pastorejv leta 1930 aretirali in poslali v koncentracijsko taborišče v Sibirijo. Čez pet let je bil na kratko izpuščen, a je izginil in bil razglašen za mrtvega. Kljub temu, da je bilo zaprtih ogromno pastorejv, pa je pentekostalizem v Rusiji rasel.

V Sovjetski zvezi so se bili binškoštniki prisiljeni združiti z evangeličani in baptisti, njihovo delovanje pa je nadzorovala država. Tiste, ki so bili proti združitvi oziroma spojitvi z baptisti in evangeličani, so šteli za kontrarevolucionarje; bili so ali izgnani ali zaprti.

Leta 1944 so se binškoštniki združiti z baptisti v »All union council of evangelical Christians and Baptists«. Ker pa je ta zveza prepovedovala javno manifestacijo »jezikov«, so člani binškoštnih kongregacij ustanovili zvezo »Christians Of The Evangelical Faith«, žal pa od Kruščeva in Brežnjeva niso dobili svobode. Svetla luč je bila namenjena Ruskim binškoštnikom šele leta 1991., ko so se v državi začeli zavedati, da imajo več kot 100 tisoč pripadnikov binškoštna cerkve. Binškoštniki pa niso bili edini, ki so bili od Kremlja zavrnjeni v procesu registracije cerkve, saj so po istem postopku kot binškoštnike, zavračali druge, enako velike kongregacije. (Anderson, 99-101)

4.2.5. Poljska

V katoliški Poljski se je pentekostalizem že od vsega začetka boril za obstanek, prvič pa se je pojavil že leta 1910. V Gdanskju je bila leta 1929 odprta prva šola Biblije imenovana »Danzig Bible Institut« iz katerega je izšlo veliko voditeljev, a so ga nacisti leta 1938 zaprli. Kot drugi binškoštniki po Evropi so bili tudi poljski prisiljeni v združitev z državno registrirano evangeličansko cerkvijo leta 1947. Komaj 1987. leta je binškoštna cerkev Poljske postala uradno priznana. Poleg binškoštnikov pa ima Poljska izredno močno katoliško karizmatično gibanje, zato je binškoštniki niso bili sporna skupina. (Anderson, 2004: 101)

Nakazani primeri dokazujejo, da je bilo z oblastjo bolje sodelovati kot pa ji biti trn v peti, pa tudi politični režimi so na religijo začeli gledati kot na del družbe, ki se ga ne bodo rešili. S tem, ko so dajali več verske svobode vernim, so dobivali njihovo podporo, pa tudi podporo cerkve. Tako so imele tudi cerkve razlog za simpatizerstvo z režimom. To je bil eden največjih paradoksov: ateistični komunizem in cerkev sta hodila z roko v roki, a oba zaznamovana z odnosom »približevanje-izogibanje« (Pankhurst, 1984: 282) Seveda pa je moč kaznovanja, če cerkev ni bila pokorna režimu v SZ, vedno obstajala.

Po padcu komunističnega režima je v Vzhodni Evropi več svobode za mnoge religijske skupine, tudi binkoštnike. S padcem komunizma so »padle tudi« meje, kar so izkoristili zahodnjaki, ki so preplavili nekdanje komunistične države. Posluževali so se različnih metod proselitizma, med njimi pa najbolj izstopajo agresivne evangeličanske metode, čemur sta nasprotovali predvsem ortodoksna cerkev in državna vlada. Verjetno so prav zaradi zaprtosti in togosti nekdanjega režima nova gibanja, pa naj si bodo karizmatična ali pentekostalistična, pritegnila mnogo ljudi. Institucionalizacija pentekostalističnih denominacij, ki so bile nekoč prisiljene v zvezo z evangeličani in baptisti, so zdaj svobodne.

5. FENOMEN JUŽNA AMERIKA

Južna Amerika se je s pentekostalizmom seznanila zelo zgodaj – v Čile je to gibanje prišlo že leta 1907, gibanje pa je hitro naraščalo vse do 1970. leta. Razlogov, zakaj se je Južna Amerika protestantizirala, je veliko. Menim, da je za razmah pentekostalizma v Južni Ameriki kriva predvsem naravnost gibanja na ženske, saj so te vpete v gibanje, pa tudi drugače so ženske bolj dovzetne za karizmatična gibanja. Drugi razlog najverjetneje tiči v tem, da karizmatični elementi potomcem južnoameriških Indijancev niso tuji. Nekateri elementi karizmatičnih gibanj kot je sveto zdravljenje, so bili in so še danes prisotni med šamani. Enako velja za spontano petje in ples na bogoslužju. Pentekostalizem je tako izredno uspešno adaptiral nekatere kulturne značilnosti, predvsem pa se je posvetil ženskam, ki so kot pridigarke in

misijonarke postale nosilke gibanja. Počutile so se pomembne in integrirane. Vse to in še več je pripomoglo, da se je pentekostalizem zasedel v Južni Ameriki.

Res pa je, da je bilo binkoštno sporočilo najprej predstavljeno italijanski manjšini živeči v Argentini – konverzija je vedno potekala s pomočjo znancev – prinesli pa so ga ameriški-Italijani, ki so odšli obiskat sorodnike. (Quebedaux, 1983: 48)

Pentekostalizem je v Južni Ameriki spremenil religijsko strukturo, kjer je več kot pet sto let uživala monopol rimokatoliška cerkev. »Religijski trg se je korenito spremenil v tridesetih letih. Do danes v Južni Ameriki¹⁰ vsaj 25 odstotkov vernikov pripada protestantski veri. To pomeni, da se je Južna Amerika v času ene same generacije prelevila v države več ver. (Hallum, 2002: 225).«

Rast so si binkoštniki zagotovili predvsem zaradi ustanavljanja cerkva brez formalne registracije ali štetja pripadnikov. Največja binkoštna cerkev v Južni Ameriki je »Assemblies Of God«, čeprav so ji priključene številne druge.

Nedvomno pa je evangeličansko gibanje v Južni Ameriki raznoliko. Hallumova našteva tri glavne skupine znotraj protestantizma:

1. Tradicionalne oz. zgodovinske evangeličanske cerkve, kamor spadajo prezbiterijanci, menoniti, episkopalci, metodisti in luterani. Ti tvorijo približno 2 odstotka populacije.
2. Neopentekostalisti, ki se nahajajo predvsem v urbanih področjih in so popularni med srednjim slojem prebivalstva. Menim, da gre v tem primeru za podoben trend kot v Evropi in ZDA, kjer so neopentekostalisti začeli težiti k večji formalizaciji in umiritvi »eksplozivnega« binkoštnega gibanja, kar pomeni, da so govorjenje, kadar koli je pač nekdo bil navdihnjen, opustili v veri, da so bolj izobraženi in se morajo zato »lepše vesti« in spregovoriti le, kadar jim pastor da besedo. Po drugi strani pa so v svoji doktrini začeli izpostavljati duh protestantske etike, da bo bog nagradil dobre kristjane z materialnimi dobrinami.
3. Največjo skupino binkoštnikov tvorijo evangeličani, ki so tudi najhitreje rastoča skupina. Leta 1995 jih je bilo okrog 80 odstotkov. V tem primeru gre za najrevnejši

¹⁰ Ann Motley Hallum v svojem članku piše o državah Južne Amerike – Argentina, Bolivija, Čile, Ekvador, Brazilija, Kolumbija, Paragvaj, Urugvaj, Surinam, Peru, Venezuela itd. kot o državah Centralne Amerike, čeprav v Centralno Ameriko geografsko spadajo Mehika, Karibi in Medmorska Amerika. Kadar gre za omenjene države Južne Amerike uporabljam ime Južna Amerika.

sloj prebivalstva - urbanega in ruralnega -, ki prakticirajo eksperimentalno bogoslužje s petjem, plesom, svetim zdravljenjem, preroštvom (najverjetneje se pri tem opirajo na sanje, kar je bilo na začetku posebej priljubljeno v ZDA) in govorjenjem v svetih jezikih. Pri tem pa niso pomembne materialne dobrine, ampak vera v delovanje svetega duha.

(glej Hallum, 2002: 226-227)

David Martin med razlogi, zakaj je pentekostalizem tako uspešen, navaja tudi dejstvo, da so se bivše kolonije zgledovale po kolonizatorjih. »Liberalni humanizem, z dominantnostjo zahodnih elit, je najverjetneje glavni razlog, da se ljudje ne zavedajo veličine in vpliva pentekostalizma v nezahodnem svetu. Ta zagotavlja očala, ki nam omogočajo napačno interpretacijo in videnje tega, kar se dejansko dogaja tam (Martin, 2002: 174)«

V očeh lokalnega prebivalstva so bile binkoštnе cerkve prijaznejše: brez hierarhije, kleri so prijazni, liturgija je precej nezahtevna, saj so poudarjali tudi laičnost, bogoslužje je sproščeno, med pripadniki se stkejo prijateljske vezi...

Rast binkoštnikov je v Južni Ameriki naznanila prvi avtentični verski pluralizem, hkrati pa so spremembe pri konverziji iz katolištva v protestantizem katoliško cerkev pripravile do tega, da začne razmišljanja o spremembi doktrine, tudi realizirati.

Sicer pa je bila cerkev v Južni Ameriki vedno pomembna, saj je igrala tudi ključno politično vlogo. Svojo vlogo je cerkev odigrala v tranziciji, saj vlada ni bila sposobna rešiti gospodarske in družbene krize, cerkev pa je hkrati pomagala vzpostaviti tudi novi režim. (Bruneau, 1985: 88-94)

5.1. ZASPANI KATOLICIZEM ALI NIČ NI VEČNO

Na vprašanje, zakaj se je binkoštno gibanje razmahnilo v Južni Ameriki, so poskušali odgovoriti številni raziskovalci.

Če gledamo zgodovinsko, je od 1960. leta naprej latinskoameriška katoliška cerkev slovela kot dinamična, progresivna institucija, ki se je pogumno uprla represivnemu vojaškemu režimu in se borila za socialno-ekonomsko pravičnost. Res pa je tudi, da se je binkoštno gibanje začelo v Latinski Ameriki širiti že v 30. letih prejšnjega stoletja. Po padcu avtoritarnega režima v 80. se je spremenila družbeno-politična podoba Južne Amerike.

Največji izziv katoliške cerkve je bilo prihajajoče obdobje demokracije, ki je prinašalo političen, družbeni in verski pluralizem, ki ga je zagotavljala liberalizacija. (Gill, 2002: 195-196)

»Katoliška cerkev je reagirala dokaj počasi, nato pa se je odzvala na dva načina: najprej je hotela poskrbeti za duhovno blagostanje katolikov, da ne bi prišlo do še množičnejših konverzij v protestantizem; potem pa so začeli še s spreminjanjem zakonodaje, ki bi otežkočila nastajanje protestantskih cerkva in hkrati zagovarjala ukrepe, ki bi otežkočili evangeličanskim protestantom konverzijo v katoliško vero. (Gill, 2002:196)«

Protestantje so v katoliškem boju za obstoj našli »tržno nišo« in uspešno izvedli proselitizem med ateisti tedanjega komunističnega režima. Najuspešneje med revnim prebivalstvom v Braziliji in Čilu¹¹. Do leta 1960 se je pentekostalizem razširil po vsej Južni Ameriki. Prepričljivi so bili predvsem »faith missionaries« med leti 1970 in 1980. Ti so začeli ustanavljati manjše cerkve, ki so zadoščale potrebam ljudi. (glej Hallum, 227-228) Njihova prednost je bila v tem, da so bili pastori domačini, ki so se binkoštništvu učili v tujini. Prav tako so se posvečali vsem revnim, ki so jim z vero v sv. duha in sveto zdravljenje vlili novo upanje, saj je v revnih predelih Južne Amerike precej bolnih.

Seveda pa boj za vernike ni bil lahek. Ne le, da jim je prosti proselitizem onemogočala katoliška cerkev, tudi glede registracije, zakonodaje in omejitve dostopa do medijev je bilo sprva težko širiti vero.

Linda Green je v Gvatemali ugotovila, da je gibanje privlačno za potomke Majev, predvsem vdove z otroki, katerih možje so umrli v državljanski vojni. Zanje je pentekostalizem »religija preživetja«. (Hallum, 2002: 229)

Med razlogi, zakaj se je gibanje razmahnilo in ukoreninilo v Južni Ameriki Hallumova navaja še dejstvo, da si lahko revni z asketskim načinom življenja pridobijo vsaj nekaj denarja, sploh če pridno delajo na majhnih njivah, po drugi strani pa so s svojo doktrino pripomogli k prevrednotenju tradicionalnih krščanskih družinskih vrednot – moški in ženska sta enakopravna, saj evangelicizem prepoveduje agresijo, nasilje, ponos... (glej Hallum, 230 in

¹¹ V Čilu je pentekostalizem pridobival vernike, čeprav je čilska Katoliška cerkev še v začetku 90. podpirala zakon, ki onemogoča ustanovitev cerkve, če ima ta manj kot 200 vernikov, prav tako so bili proti pridiganju in obredih na prostem, nadzorovali pa so celo stopnjo glasnosti pred religijskimi zgradbami. (Gill, 2002: 208)

Martin, 2002: 75) Ljudje se zatekajo h konverzijam v pentekostalizem predvsem zato, ker upajo na spremembe, ki jim bodo omogočile boljše življenje.

Še en pomemben vidik, zakaj se je gibanje razmahnilo med revnimi, je podal Hollenweger, ki ugotavlja, da je npr. kmet iz Čila – ti so velikokrat žrtve alkoholizma, iger na srečo in prostitutk - dobili novo priložnost, saj mu je cerkev obljubljala rešitev. Najlažje so jih spreobrnilo tako, da so binškoštniki na cesti igrali na inštrumente in peli pesmi o bogu, zveličanju, sreči, nebesih... Iz radovednosti in zdolgočasnosti so se jim ti »potepuhi« pridružili in kmalu so tudi sami začeli verjeti v to. Takšen človek je postal član družine, saj je imel »brate« in »sestre«, ki so mu pomagali najti pravo pot. Vseh sicer niso učili pisati, so pa jih naučili brati in podčrtovati pomembne odstavke v Svetem pismu.

(Hollenweger, 1976: 316-317, Martin, 2002: 76)

Pentekostalizem je gibanje, ki se prilagaja kulturnim, družbenim in političnim značilnostim države, v kateri želi uspeti. Toba Indijancem v Argentini se zaradi sprejetja pentekostalizma ni bilo treba odpovedati mitološkimi in magičnim konceptom, ki so zanje izredno pomembni, hkrati pa so prešli iz nomadskega življenja na tako stopnjo, da imajo v lasti plantaže bombaža. (Hollenweger, 1972: 458)

Na spremembe pa se je katoliški Vatikan ostro odzval. Na II. Vatikanskem koncilu (1962-1965) so se odločili za progresivno spodbudo med ljudstvom po vsem kontinentu. Med vsemi državami, ki niso podlegle tako množičnim konverzijam v pentekostalizem sta le Argentina in Kolumbija. (Gill, 2002: 200)

Pentekostalizem se je v Južni Ameriki zasedel tudi med politiki. Prvi izvoljeni predsednik v Južni Ameriki iz vrst neopentekostalizma je bil Jorge Serrano leta 1990. K temu je pripomoglo tudi, da neopentekostalisti spodbujajo participacijo na volitvah, medtem ko jo klasični binškoštniki zavračajo. Srednji in zgornji srednji sloj prebivalstva namreč ne podpirata katoliške nadvlade, ki si želi bdeti nad ekonomskim razvojem. (Hallum, 2002: 234) In ko binškoštniki in karizmatiki enkrat pridejo do »korita«, največkrat za rešitve problemov ponujajo religiozne in celo nadnaravne rešitve. Verjamejo, da sta konverzija in krst v svetem duhu dovolj močna dejavnika, da bi z njuno pomočjo lahko prevzgojili kriminalce, pozdravili mentalne bolezni in zasvojenost z drogami ter čudežno odprli več delovnih mest. (Paloma, 1986: 339)

Sicer pa je bila cerkev v Južni Ameriki vedno politično aktivna. In ko je katoliška cerkev izgubila privilegiran status v eni državi, se je odprla pot za protestante. Kar pa katoliški cerkvi ni preprečilo vmešavanja v aktualno politiko. Izguba v eni državi je pomenila, da se katoliška cerkev, ki je bila dolgo varovana, ne more več zanašati na privilegiran kulturni status s katerim je vedno dosegla tudi delno politično zmago. Po drugi strani pa je pentekostalizem pridobival na ugledu predvsem zaradi apolitičnosti, kar mu je omogočilo preboj tudi v države tretjega sveta. In za razliko od katoliške cerkve so se binkoštniki prilagajali drugim. Tako je povsem običajno, da v različnih binkoštnih cerkvah poteka bogoslužje na drugačne načine. Zaradi prilagoditve je postala želja po čudežih večja, prosperiteta evangelija pa je ponekod videna kot ameriška herezija.

Pentekostalizem je bil uspešnejši, saj je ljudem omogočal novi začetek, dobili so službo, se zblížali z družino, ki je v evangelicizmu izredno pomembna, hkrati pa so hrepeneli po ameriških idealih, saj je bila večina pastorjev in misijonarjev na izobraževanju v ZDA. Katoliška cerkev ni izkoristila demografske revolucije, ker ni bila nastrojena tako, da bi tiste, ki so izgubili vez z njo, ponovno pridobili nazaj in jim na takšen ali drugačen način pomagali. Katoliška cerkev je za razliko od prostih binkoštnih cerkva Južne Amerike še vedno hierarhizirana, duhovnik je zadolžen za več tisoč vernikov, z monopolom in političnim delovanjem pa se je marsikomu, ki si je želel biti odrešen, tudi zamerila. S tem, ko je bilo konec katoliške hegemonije, je Južna Amerika postala pluralistična.

Martin je o situaciji v Južni Ameriki v *Tongues Of Fire* leta 1990 zapisal, da bo takšna sprememba v Južni Ameriki vodila ali do močne, raznolike religije, kot je to značilno za ZDA, ali pa se bo zgodilo, da religije ne bo, oziroma bo situacija takšna kot v Evropi. Menim, da v primeru Južne Amerike obstaja več možnih scenarijev: morda situacija v Južni Ameriki ne bo enaka kot v ZDA, kar zadeva število raznolikih cerkva, zna se zgoditi, da bo protestantizem imel status, kot ga ima katoliška cerkev v Evropi in pa tudi, da bodo karizmatična gibanja sčasoma izgubila svojo karizmo, kar pomeni, da bo binkoštna cerkev le še ena izmed cerkva in da se bodo te majhne neodvisne cerkve v boju za preživetje in ohranitev vernikov združile, kot se je to zgodilo na Finskem, Norveškem...

6. RAZLIKA MED KLASIČNIM PENTEKOSTALIZEM IN NEO-PENTEKOSTALIZMOM

6.1. KLASIČNI PENTEKOSTALIZEM

Gibanje se je začelo okrog leta 1906 kot reakcija na sekularizem in racionalizem vsakdanjega življenja. V ospredje so postavili krst v sv. duhu, ki je po mnenju klasičnih binkoštnikov drugi ali tretji najpomembnejši dogodek v posameznikovem življenju. Dokaz pripadnosti je bilo izlitje sv. duha, ki se je manifestiral v govorjenju svetih jezikov. Prav tako se verniki verujejo, da bodo prejeli tudi druge darove, ki so zapisani v Pismo Korinčanom 1. Zaradi neizobraženosti nižjega družbenega razreda klasični pentekostalizem ni bil sprejet s strani zgodovinskih denominacij. In čeprav so bili belci in črnici v začetku gibanja združeni, so kmalu odšli vsak svojo pot, pri čemer sta bila črnski pentekostalizem in črnske cerkve nasploh, izpuščena iz obstoječega fundamentalistično-modernističnega pentekostalizma, predvsem zaradi getoizacije. (Quebedaux, 1-5)

Čeprav lahko rečemo, da je bil klasični pentekostalizem enotno gibanje – kar zadeva krst v sv. Duhu, pa so se že na začetku pojavljale različne oblike pentekostalizma: nekateri voditelji so poudarjali evangelicizem, drugi Biblijo, tretji eshatologijo, potem pa še doktrino »zadnjih dni« itd. Značilnost karizmatikov je pač, da so že takrat imeli velik, popolnoma svoboden trg duhovnih dobrin, posameznik pa je lahko prehajal od ene do druge skupine, odvisno od osebne izbire in preferenc. To je bil nekakšen duhovni supermarket, ki je danes značilen za nova religijska gibanja.

6.2. NEO-PENTEKOSTALIZEM

Klasični pentekostalizem se je pojavil na prelomu stoletja. Raziskovalci govorijo o klasičnem pentekostalizmu, ki je bil po mnenju nekaterih raziskovalcev celo predhodnik karizmatičnih gibanj (glej Walker, 90), vse do 50-ih let, od 60-ih naprej pa govorimo o neopentekostalizmu. Tako kot njegov predhodnik tudi neopentekostalizem nima le enega velikega voditelja, zanimivo pa je, da so vanj vključeni vsi: rimokatoliki, vzhodni ortodoksni kristjani, anglikanci in protestantje. Zato lahko o neopentekostalizmu govorimo tudi kot o meddenominacijskem gibanju. (Quebedaux, 1983: 6-7) Kljub temu pa obstaja nekaj imen, ki jih je potrebno omeniti

pri neopentekostalizmu, saj so na različne načine pripomogli k nagli rasti neopentekostalizma: Kathryn Kuhlman, ki je bila ena vidnejših karizmatičark zdravljenja z vero, Oral Roberts¹², ki je leta 1965 odprl krščansko univerzo z visokimi akademskimi standardi, David Du Plessis¹³ - »gospod Pentekost«, ki je med vsemi najbolj zaslužen za rast neopentekostalizma, čeprav ni imel formalne teološke izobrazbe, kar se je za neopentekostaliste spodobilo, Michael Harper (urednik Renewal) in Pat Robertson, ki je religiozni TV program začinil s pop kulturo. (Quebedaux, 1983: 110-126)

Neopentekostalizem se je pojavil v zgodovinskih protestantskih cerkvah med leti 1955 in 1956, katoliški neopentekostalizem pa se je pojavil na univerzi v Pittsburghu 1966. in se leto kasneje razširil do univerze Notre-Dame v ameriški zvezni državi Indiana. Veliki preporod pentekostalizma se je začel v Evropi in ZDA hkrati, še pred 2. svetovno vojno.

Neopentekostalizem je zavračal črnske korenine klasičnega pentekostalizma, kot je ploskanje in dvigovanje rok, afrikanizem, ples, vzklike, replike med pridigo... (Quebedaux, 1983: 171)

Walker navaja, da sta k preporodu v Evropi pripomogli predvsem: sprememba v izobraževalnem sistemu – čeprav so tradicionalni pentekostalisti ostali v mejah fundamentalističnega evangelicizma (šola Biblije) - in družbena mobilnost, ki je pomenila, da v Evropi pripadniki pentekostalizma niso bili le manj izobraženi in nižji sloji oz. »lumpenproletariat« kot to imenuje Marx, ampak tudi srednji sloj in bolj izobraženi. (Walker, 1983: 92)

Ne glede na to, od kod si, kako reven/bogat si, boš boljši človek, ker ti bo krst v sv. duhu dal moč, to pa bi naj človeka spodbudilo k prebiranju Biblije.

Oba pentekostalizma imata poleg mnogih različnosti tudi nekaj skupnih točk: cerkev je pentekostalizem na prelomu stoletja obsojala tako hudo kot satanizem, zdaj je do obeh bolj prizanesljiva, manj je obsojanj iz strani »Kristendoma«, pentekostalizem smatrajo za tretjo vejo krščanstva.

¹² Njegovo zdravljenje z vero je v 60-ih nalezlo 60 tisoč ljudi, ki so čakali pred šotorom, da pridejo na vrsto. Bil je prvi, ki je začel s telefonskimi molitvami leta 1958, televizijo, radiem – elektronsko religijo, potem pa je povzročil škandal, ko je prestopil v metodistično cerkev. (glej Quebedaux, 104-109)

¹³ Bil je organizator svetovne pentekostalistične konference. Leta 1951 je šel na WWC in postal svetovni sekretar, pridigal je po vsem svetu. Leta 1962 so ga odpustili iz Assemblies Of God, velja pa za enega izmed 11 najvplivnejših krščanskih mislecev danes. (Quebedaux, 112-114)

Neo-pentekostalizem je imel po Walkerju tri faze razvoja:

1. »anarchic pentekostalizem« (od 1965 do 1975);
2. faza utrditve, razširjenih obzorij in uradne pozornosti (1975-1980);
3. faza »factions and fractions« (1980-1985).

Od 60-ih let naprej so se Evropske države začele soočati s pojavom pentekostalizma znotraj zgodovinskih cerkva in »mainstream« denominacij. Od sredine šestdesetih do sredine sedemdesetih, ko je nastopila prva faza – nekakšno starodavno prebujenje -, so se binkoštniki soočali, kot sem že omenila, ne le z nasprotovanjem katolikov, temveč tudi svojih pripadnikov. Slednjim so morali dokazati, da niso le klasični binkoštniki in da se od »klasičnih« v marsičem razlikujejo. Za razliko od termina »binkoštnik«, ki je po njihovem mnenju zvenel starodavno, so se poimenovali »karizmatiki«. (Walker, 1983: 93) Od tod izvira Walkerjeva ugotovitev, da je bil klasični pentekostalizem predhodnik karizmatičnega gibanja, tukaj pa se termin karizmatik nanaša na neopentekostalizem.

V Evropi so bili pripadniki neopentekostalizma predvsem pripadniki srednjega razreda, po doktrini pa niso bili fundamentalisti. Tako so se morali soočiti s problemom binkoštnice izkušnje in vprašanjem, kako naj ta novo »blagoslovljenje« vpliva na čaščenje in liturgijo? Kot ugotavlja Williams v primerjavi med novim in starim pentekostalizmom, je tudi neopentekostalizem pri obredu ostal v mejah klasičnega pentekostalističnega obreda z nekaterimi popravki: ohranili so sveto zdravljenje in konverzijo pri krstu (sprejem svetega duha, dokaz česar je sicer glosolalija, a ta ni več nujen predpogoj krsta), mnoge himne so posodobili, način petja pa je ostal enak.¹⁴

Njihov način obredja so prevzeli nekateri katoliki, ki so na takšen način v cerkev vnesli več življenja, pa tudi druge cerkvene organizacije, predvsem karizmatiki. Katoliška cerkev pri tem ni pomislila, da gre za prevzem od binkoštnikov, ki to počno že od preloma 20. stoletja.

Zanimivo je, da so v prvi fazi, kljub težavam s katerimi so se soočali, ostali zvesti svoji denominaciji, prav tako niso kazali nobenega zanimanja za kakšno drugo sekto ali se poskušali vrniti v klasični pentekostalizem. Zanimivo je, da od pripadnikov drugih denominacij in cerkva niso zahtevali, da prestopijo v pentekostalizem, tako so medse sprejeli

¹⁴ Mladi katoličani danes prav tako pojejo z dvignjenimi rokami, ki so razprte, episkopalijanski karizmatiki pa so od binkoštnikov prevzeli repetitijo kratkih verzov – "Je-zu-us". (glej Walker, 94)

metodiste, anglikance, prezbitrijance, baptiste, ki so imeli »binkoštno izkušnjo«. (Walker, 1983: 95)

Po letu 1975 so se stvari umirile. Nasprotnikom so končno dokazali, da je pentekostalizem več kot le govorjenje v svetih jezikov (glosolalija), čeprav je prav slednja mnogim odkrila novo dimenzijo spiritualnosti. Leta 1981 je papež Janez Pavel II. Izrazil odobravanje do neopentekostalizma in se pozitivno izrekel do karizmatičnega preporoda znotraj katoliške cerkve. (Quebedaux, 1983: 86)

Fundamentalizem klasičnega pentekostalizma je izginil, tako so začeli piti alkohol, kaditi tobak, obiskovali so gledališča in se aktivno angažirali v politiki. Ta aspekt je sčasoma vplival na klasični ameriški pentekostalizem, ki je danes veliko manj rigorozen, kot je bil nekoč. (Walker, 1983: 96) To pa je sprožilo tudi upad medijske pozornosti, delno zato, ker so se zabrisale meje med klasičnim in neopentekostalizmom ter med glavnimi zgodovinskimi cerkvami.

V 80ih so evropske pentekostalistične denominacije začele izgubljati vernike, ker je krst v svetem duhu začel izgubljati na pomenu, tudi glosolalija v začela usihati.

Menim, da so s trdoglavostjo neopentekostalisti dokazali, kaj pomeni biti enoten. Dejstvo, da svojih kongregacij niso zapuščali in da so bili do takrat še zmeraj neinstitucionalno gonilo cerkvene združenosti, jih je postavilo v drugačno luč, predvsem pa dokazalo, da nič ne more izničiti dela svetega duha. Po večini so sicer še vedno pripadniki meddenominacijskih organizacij, čeprav so na Finskem že pridobili podobo organizirane cerkve. Na Finskem je za to najverjetneje krivo, da je bila karizmatičnost v državni cerkvi od nekdanj prisotna, zatorej sklepam, da se je na Finskem preobrat pri binkoštnikih zgodil zaradi zgledovanja po državni cerkvi; pripadniki binkoštnih cerkve so si zaželeli bolj organizirano religiozno življenje, želeli so si pastora, ki jih bo vodil... In čeprav je bilo za klasične binkoštnike nesprejemljivo, da bi postali hierarhično organizirani, se je na Finskem zgodilo prav to. V primeru Finske in morda še nekaterih drugih severnih držav od 90-ih naprej ne govorimo več o denominaciji, ampak o Binkoštni Cerkvi.

In čeprav je v sedemdesetih gibanje pridobivalo na ugledu, bilo je celo spoštovano, danes kar zadeva Severno Evropo, zaznavamo upad pentekostalizma. Na tem mestu lahko potrdim sociološki dokaz, da sta zmanjševanje entuziazma in povečevanje težnje v neko organizirano strukturo, v korelaciji.

Zanimiv je še aspekt Webrove tipologije »sekta-cerkve«; preobrazba pentekostalizma od sekte do denominacije in kasneje do cerkve. S prehodom med temi tremi fazami se izgublja karizma gibanja, z izgubo karizme pa pride do ustanovitve cerkva. Teza, da vsako karizmatično gibanje slej kot prej izgubi karizmo, je morda izredno očitna prav pri Evropskem pentekostalizmu.

Razlike med starim in novim pentekostalizmom

1. Stari:

- izvira iz wesleyanstva, metodizma in pobožnih gibanj;
- verniki so se čutili zavezane, da ustanavljajo sekte, ki so kmalu postale denominacije;
- to je bilo obdobje govorenja v »jezikih«, čeprav je bilo to manj emocionalno;
- začetni sestanki so bilo po večini nekontrolirani;
- proti-ritualistično nastrojen;
- ne-intelektualen;
- osredotočen na biblijske avtoritete;
- voditelj je bil človek, ki je imel karizmo, formalno izobraževanje (biti duhovnik) ni bilo pomembno¹⁵;
- spodbujal je svobodno izražanje občutkov ob sprejemu svetega duha, ti so bili tako fizični kot psihološki: potenje, jokanje, tresenje, smeh, dvigovanje rok...

2. Novi:

- ostali so znotraj osnovnih tradicij;
- ponovno so odkrili pomembnost liturgije;
- člani binkoštna cerkve so lahko tudi pripadniki drugih denominacij, ki ne potrebujejo predhodne »religious allegiance«;
- karizmatično gibanje, katerega pripadniki so iz srednjega ali višjega sloja;
- glosolalija je prakticerana javno in zasebno, a četudi ne govoriš v »jezikih« ni nič narobe;
- organizacijska struktura je blizu cerkveni strukturi, poudarjajo, da nič ne more izničiti doživetja svetega duha;

¹⁵ Po Maxu Webu je karizma označevalec nadnaravne oz. spiritualne obdaritve, ki je prepoznana od drugih. Gre za nekakšno »nadaravno moč« kot jo je imel Jezus. Pri pentekostalizmu pa se karizma, kadar govorimo o voditeljih, nanaša na posameznika, ki v očeh drugih poseduje enega ali več darov, ima močno osebnost in je sposoben voditelj. (Quebedaux, 1983: 88)

- večja fleksibilnost kar zadeva teologijo in doktrino;
- cilj je širitev vpliva in doživetij.

(glej Williams, 94-115, Quebedaux, 127-131)

Potrebno je omeniti, da so to le določene smernice, ki jih je Williams zbral v ZDA, dejstvo pa je, da se posamezne denominacije med seboj ločijo po marsičem, sploh v Evropi, kjer se je že Barratt takrat zavzemal za neodvisne denominacije, ki naj bojo samoregulirajoče. Zato lahko pentekostalizem v določenih primerih primerjamo s sektaštvom, prav tako pa opazimo, da ne obstaja le ena vrsta pentekostalizma, temveč več pentekostalizmov.

Pentekostalizem pa si s sektami deli še eno značilnost: rekrutiranje najbližjih. V klasičnem pentekostalizmu se je spreobrnitev najhitreje odvijala v domačih krogih. Takratni pentekostalizem je bil vera nižjega sloja, kjer so prevladovale tesne družinske vezi. V neopentekostalizmu pa se konverzije odvijajo na pobudo prijateljev, sosedov, prominentnih osebnosti... In prav zaradi slednjega neopentekostalizem prisega na izobražene ljudi, še posebej takšne, ki imajo ugled v družbi. Slovenski primer je precej zbežan. Ponekod se kažejo tendence klasičnega pentekostalizma, kar je po moje tudi regijsko opredeljeno, odvisno je predvsem od populacije in kraja bivanja, drugod pa nekateri aspekti neopentekostalizma. Tak primer je BC Emanuel, pa tudi BC Murska Sobota, katerih pastorja sta ugledna, izobražena moža, ki imata po vrhu vsega tudi dobro službo.

Novi pentekostalizem je bil precej osvobojen, saj je lahko vsaka kongregacija sama postavljala standarde in potrebe za mašniško posvečenje. Pomembni deli gibanja pa so bile ženske, čeprav so bile le redko na čelu denominacije. Zanimivo je, da je klasični pentekostalizem Assemblies Of God in The Pentecostal Holiness Church že takrat dopuščal, da so ženske duhovnice, medtem ko neopentekostalistični »Melodyland Christian Center« tega nikakor ne dopušča – ženska ne sme biti niti v svetu denominacije. Ta seksistični vidik je ostro kritizirala Josephine Ford. (Quebedaux, 1983: 131)

V vsakem delu o binkoštnikih se pojavi vprašanje, zakaj se ljudje pridružijo gibanju. Sociologi pravilno odgovarjajo, da zaradi depriviligiranosti, kar se je izkazalo za resnično predvsem v Južni Ameriki, pri tem pa ne smemo pozabiti na tiste, ki tavajo nekje med vero in nevero. Binkoštniki bi izredno težko prepričali v svojo doktrino in dobesedno vero v Biblijo nekoga, ki ni veren, zato svoje člane iščejo predvsem med tistimi, ki so nekoč verjeli pa so prenehali in med tistimi, ki so neodločni. Depriviligirani se znotraj skupnosti počutijo

povezane, dobijo nekakšno razširjeno družino. Dandanes se binkoštniki povezujejo tudi z drugimi cerkvami in cerkvenimi skupinami.

Harper o tem pravi: »Včasih se zberejo pripadniki različnih cerkev. To ni narobe, saj lahko na takšnem srečanju doživijo še večji blagoslov. Ampak vseeno ne smemo pozabiti na nevarnost. Takšna skupina lahko postane substitut za lokalno cerkev, ki bi se v tem primeru namesto utrdila, podrla. (Harper v Quebedaux, 1983: 149)«

7. ODNOS MED BINKOŠTNIKI IN KATOLIKI

7.1. PREBUJENJE V VATIKANU

Katoliška cerkev je na binkoštno gibanje gledal kot na grožnjo. V Južni Ameriki so se morali začeti boriti za še tistih nekaj vernikov, ki so jim bili zvesti. Enrique Dussel je o situaciji v Južni Ameriki v 80-ih dejal:

«Sodeč po mnenju Vatikana, je protestantizem resna grožnja. Velik delež revnih in marginaliziranih bo do konca stoletja pripadal protestantom. V 10 do 15 letih bo več kot 40 odstotkov Latinske Amerike protestantske. Rim za takšno stanje krivi osvoboditeljske teologe, ki so se osredotočili na politiko in ne na duhovnost. Ljudje so se zatekli k sektam (protestantom) zaradi želje po duhovnosti. V resnici pa je Vatikan sam kriv za to, da so se ljudje zatekli k duhovnim skupnostim, četudi prav ti zavračajo politično udejstvovanje, so neodgovorni in se osredotočajo na posameznikovo zveličanje, saj nimajo lokalnih duhovnikov. Sekte ljudem nudijo skupnost. Ljudje se poznajo po imenih, poznajo jih tudi pastori, ki se osebno zavzamejo za njih. (Enrique Dussel v Hallum, 2002:228)«

Katoliki evangeličane so sprva popolnoma ignorirali, saj so menili, da bodo zgodovinske protestantske cerkve imele le malo uspeha, da bi se obdržale v Latinski Ameriki. A po škofovski konferenci, ki je bila v San Domingu 1992., jih niso več mogli ignorirati. Papež Janez Pavel II. je zato pozval škofo v Južni Ameriki, naj »branijo vernike pred požrešnimi volkovi in invazijo sekt (Hallum, 2002: 321, Gill, 2002: 204)«.

Cerkev je binkoštnikom nasprotovala tudi zaradi ideje o drugem srečanju z bogom, saj so menili, da bi se nekateri lahko počutili depriviligirane. Prav tako jih je motilo binkoštno doživetje, trdili so, da so iracionalni, prav tako pa so zavračali govorjenje v svetih jezikih. (Quebedaux, 1983: 193)

Do pozitivnih konotacij je prišlo, ker so zgodovinske denominacije ugotovile, da binkoštno doživetje ni povsem razkolniško niti psihološko nevarno in v večini primerov pripravi ljudi do večje vdanosti bogu.

Da bi pridobili vernike, so se duhovniki začeli posluževati določenih karizmatičnih prvin, ki so jih vključili v bogoslužje. Začeli so poudarjati tudi katoliške svetnike, pogosteje omenjati Marijo, saj so s tem hoteli ponovno evangelizirati Južno Ameriko.

7.2. POJAV KATOLIŠKIH BINKOŠTNIKOV

Čeprav je pentekostalizem zrasel med luterani in episkopalci, je v šestdesetih začel privlačiti tudi rimokatolike. Nekaj katolikov je že pred uradnim katoliškim pentekostalizmom doživelo binkoštno izkustvo. Za razliko do klasičnega binkoštništva in tudi neopentekostalizma se je katoliški začel na univerzah v ZDA. Ti novi katoliški binkoštniki so se odločili, da bodo ostali katoliki, zavrnil pa so tudi kulturno breme povezano s klasičnim pentekostalizmom in etične tabuje ter težnje po fundamentalizmu. Jeseni leta 1966 so se v Pittsburghu zbrali aktivni cerkveniki, ki so molili, da bi se sveti duh Kristusa prebudil v njih. Leto kasneje so štirje katoliki res doživeli razodetje sv. duha. Prepričani so bili, da bodo odslej boljši katoliki. To se je začelo hitro širiti po univerzah v ZDA – od Duquesne na Notre Dame in Michigan State University. Akademiki, ki so iskali izlitje sv. duha, so navdušili mnoge študente, tako je gibanje postalo vidno. (Quebedaux, 1983: 72-77)

V ZDA je katoliški pentekostalizem do leta 1970 štel le 10 tisoč aktivnih članov, na vsem svetu (predvsem Kanada, Nova Zelandija, celinski Afrika in Evropa, Velika Britanija in Južna Amerika) pa jih je bilo, po ocenah raziskovalcev, en milijon. (Quebedaux, 1983: 77)

Pentekostalizem je skozi skupnega sv. duha na nek način povezal katolike in binkoštnike.

Michael Harper je rimokatolike takrat pozival, da je napočil čas, ko je potrebno jasno in glasno izraziti svoje zahteve Vatikanu. Med drugim je poudarjal težave na področju natalitete, kontracepcije in vatikansko politiko do karizmatičnih gibanj. (glej Williams, 103)

To je bil pomemben korak naprej, saj je Vatikan sprva zavračal začetni pentekostalizem in ga enačil z manifestacijo antikrista. Edina razlika med klasičnimi (tudi neopentekotalisti) binkoštniki in katoliškimi binkoštniki je, da slednji zaradi privlačnosti nekaterih elementov karizmatičnih gibanj, niso spremenili svoje doktrine.

Seveda pa so s tem pridobili zagovornike in kritike. Glasnejši so bili slednji, ki so opozarjali, da bodo voditelji takšnih skupin dobili prekomerno moč, prav tako so se bali nevarnosti pragmatične rabe prerokb in protestantsko-karizmatične fundamentalistične interpretacije Biblije. Obstajajo tudi katoliški karizmatiki, ki so ostro kritizirali Cerkev, saj so trdili, da sveti duh ne more delovati v katolicizmu. »Flemish Underground Catholic Charismatics« so bili nezadovoljni z močjo, ki so jo vložili v papeža, kritizirali so mnoge zgodovinsko kontradiktorne zadeve katolicizma. Prav tile zavračajo avtoriteto papeža, škofe in duhovnike, sistem spovedi in »čarobno moč duhovnikov«. (Williams, 1981: 113)

Slednje je bila grožnja katolicizmu, saj gre v tem primeru za ljudi, ki se sodeč po izjavah, ne smatrajo več za katolike v teološkem smislu.

Večina zgodnjih voditeljev katoliškega karizmatičnega gibanja je upala, da bodo s »svežino« pridobili veliko študentov. Sprva so bili rezultati spodbudni, sčasoma pa se je pokazalo, da to gibanje niti ni bilo toliko privlačno za študente, kot za srednji družbeni razred nasploh in predvsem starejše ljudi.

8. BINKOŠTNO GIBANJE V SLOVENIJI

Teza diplomske naloge je, da binkoštno gibanje v Sloveniji ni posebej popularno, pa tudi razmahnilo se ni tako kot drugod po svetu. Seveda to ne pomeni, da binkoštnikov pri nas ni, saj so že od leta 1933 obstajali predvsem v Prekmurju in na Dolenjskem. Res pa je, da se je gibanje pri nas začelo z 22-letno zamudo. Prišlo je iz sosednje Madžarske, kamor je gibanje prinesel Američan, čigar žena je bila Prekmurka.

Prva binkoštna cerkev je bila kot samostojna verska skupnost registrirana po 2. svetovni vojni 1946 in se je imenovala Kristusova Duhovna Cerkev. To je bila vse jugoslovanska binkoštna

cerkev s sedežem v Veščici pri Murski Soboti, v katero so bile vključene vse binkoštna cerkve tedanje Jugoslavije.

Prva slovenska binkoštna cerkev pa je bila registrirana leta 1976, se imenuje Binkoštna cerkev republike Slovenije. Danes pa imamo na področju Slovenije 16 cerkvenih občin. (www.evangeljska-cerkev-nm.si)

Če poskusim razložiti, zakaj se pentekostalizem ni ukoreninil v Sloveniji – ne v času socialistične Jugoslavije ne po njej- potem se moram osredotočiti ne le na socializem temveč tudi na unikatnost slovenskega religijskega prostora. Po padcu Jugoslavije so mnogi pričakovali spremembe na religijskem področju tudi v Sloveniji.

Zdi se, da se v Sloveniji osnovna religijska struktura ni bistveno spremenila, saj poteka tendenca k vračanju v religijske razmere kot so bile pred nastopom komunistične partije. (glej Smrke 1996)

Slovensko religijsko sliko sta odlikovala dva aspekta: obdobje katolicizma, ki je trajalo nekaj stoletij in obdobje socializma/komunizma, ki je trajalo 45 let. Prvo obdobje je bilo v znamenju cerkvenega absolutizma, drugo pa v znamenju sekularnega absolutizma, ki se je pojavil po 2. svetovni vojni. (Smrke, 2000: 202-203)

Na spremembe je cerkve vedno gledala odklonilno – zavračala je modernost in napredek, liberalizem in socializem je štela za sovražnika... Nasprotno pa je za socialiste cerkev postajala nazadnjaška sila, ki zavira napredek Obe strani sta se počutili ogrožene, če ni bilo vse pod ali enim ali drugim nadzorom. Spopad s socializmom pa je cerkev razumela kot napad na vero.

Slovenija, kot primer nekdanje socialistične države, se je soočala z dvema pomembnima aspektoma preteklosti; sprva je v Sloveniji vladalo dolgo obdobje katolicizma, nato je nastopilo socialistično obdobje, ki ni, tako kot katolicizem trajalo nekaj stoletij, temveč 45 let. Oba sta onemogočala prosti proselitizem¹⁶.

Po 2. svetovni vojni so se razmere spremenile, kar je zanetilo spor med dvema ideološkima silama: cerkvijo in partijo. Leta 1946 je bila sprejeta ustava, ki je ločevala cerkev od države.

¹⁶ Proseletizem pomeni različne načine, na katere različne religiozne organizacije skušajo pridobiti nove pripadnike. (Smrke, 1999: 202)

Sicer pa sta bili Sovjetska Zveza in Jugoslavija že od nekdaj zanimivi za raziskovalce. Gre namreč za dve geopolitični sili, na oblasti katerih je bila komunistična partija, pa vendar nista imeli enakega odnosa do religije. Vsak sistem je razvil svojo različico marksističnega modela ateizma, k večji raznolikosti pa so pripomogle tudi kulturne razlike. (Pankhurst 1984)

»Najbolj toleranten odnos do religije je imela Jugoslavija, kjer so katolištvo, ortodoksizem in islam uživali versko svobodo, ki so jim ga druge komunistične države zavidale. (Pankhurst, 1984: 273)« Jugoslavija se je odločila za manj leninističen pristop do marksizma, ki pa ga religija ni podpirala, hkrati pa se je Jugoslavija morala bolj soočiti predvsem z etničnimi nasprotji kot z religijskimi.

Razmere v Sloveniji so bile, kot pravi Pankhurst, boljše kod drugod. Razlog tiči v tem, da je RKC sprejela obstoječi družbeni red (tega je sprejela RKC tudi v drugih komunističnih režimih in začela sodelovati s KP), prav tako pa se potem več ni vtikovala v politiko, več svobode so dobile tudi druge verske ločine, med njimi tudi binkoštniki. Morda je prav to ključ do rešitve, da se v Sloveniji ni zgodil takšen preobrat kot v Južni Ameriki, saj je v času socializma cerkev sodelovala z oblastjo, verniki so imeli kasneje tudi več svobode in po padcu ni bilo potrebe po konverziji v protestantizem.

V vseh državah, kjer je vladala KP so se odvijali podobni procesi. KP ni mogla zanikati, da verovanje in religija obstajata in da bodo ljudje verovali, četudi je to prepovedano, tako so ločili državo do cerkve, iznašli pa so mehanizme, kako cerkev nadzorovati. Imeli so organe za verske zadeve, poskušali so pridobiti klere in z njihovo pomočjo tudi ljudstvo... V nekaterih državah je prišlo celo do dialoga med njimi, z izjemo pravoslavnega sveta. Prav zaradi milejše oblike socialističnega režima je bila Jugoslavija izjema. Konec osemdesetih so sprejeli sklep, da je tudi vernik lahko član partije. Kulturne značilnosti Jugoslavije so doprinesle k temu, da je vernikom na tem koncu Evrope godilo bolje.

8.1. ZAČETKI V PREKMURJU

Na podlagi raziskav, ki so bile narejene na področju širjenja binškošnega nauka po Evropi lahko sklepamo, da je to gibanje relativno zgodaj zajelo tudi Slovenijo. V kolikor je verjeti virom – pastorem, ki so to zapisovali in tudi religioznim zgodovinarjem - je bilo misijsko delovanje apostola Pavla zastopano tudi na področju Slovenije.

Binškošno gibanje je pri nas vzniknilo med obema vojnama, predvsem v Prekmurju, kjer je še danes največ binškošnikov. Žal pa nimamo nobenih zanesljivih virov, ki bi lahko potrdili, ali je bilo v Sloveniji pred letom 1933 opazno karizmatično delovanje sv. duha in glosolalije. Mihael Kuzmič navaja, da so po razmahu protestantizma v Sloveniji vzcvetele različne ločine, katerih opisi in karakteristike so podobne tistim na začetku binškošnega gibanja. (Kuzmič v Caldwell, 1976: 64)

Dejstvo je, da so se v ljudje pri nas prepuščali božji besedi (v kolikor nisi bil pripadnik monopolistične cerkve, si bil na nek način izobčenec), drugi so se poleg tega prepuščali tudi misticizmu različnih oblik. Zaradi zgodovinskih okoliščin so bili Slovenci verni - (v času vladavine Avstro-Ogrske so tako ohranili slovenski jezik) ipd. zato sklepam, da je pojav binškošnikov že v zgodnjem obdobju povsem mogoč – vsaj kar zadeva globoko vernost in doživetost vere.

O binškošnikih je prvi v Sloveniji pisal Jožef Novak, ki je bil pionir binškošnega gibanja pri nas. Leta 1933 sta iz ZDA v Slovenijo prišla prekmurska imigranta - brat in sestra Mihok. Širjenje binškošništva se je nadaljevalo v družinskem krogu in pa pri sosedih, kjer so prebirali sveto pismo ter molili. Sčasoma so začeli moliti tudi za krst v sv. duhu. Prva oseba krščena v sv. duhu je bila Karlina Perkič iz Veščice in to 31. decembra leta 1933. Leta 1935 so imeli sestanek binškošnikov v Veščici, kjer so izbrali cerkveno vodstvo in začeli institucionalno delovati. Kmalu so nastopile težave, predvsem nasprotovanje evangeličanske cerkve.

(Kuzmič 1976: 68-71)

Prekmurci so bili zelo aktivni v iskanju novih članov, kjer so hodili po vaseh in »rekrutirali« poznanstvo v binškošno gibanje. Tako so imeli leta 1935. cerkev v Šulincih, 1937. V Vadarcih in 1939 v Nuskovi. »Zbirali so se še v drugih vaseh, a se gibanje zaradi pomanjkanja delavcev ni razvilo (Kuzmič, 1976: 72).« Takoj po vojni je Ludvik Ullen predlagal ustanovitev binškošne verske skupnosti, ki se je imenovala Krščanska Duhovna Cerkev.

Kronološko pa so se binkoštna cerkva pri nas razvijale v sledečem zaporedju:

- 1950 v Novem mestu;
- 1964 v Vidoncih;
- 1966 v Ljubljani, kamor se je preselil Mihael Kuzmič;
- 1967 v Mariboru;
- 1967 začetek svobodne binkoštna cerkva v Murski Soboti;
- 1969 začetek Kristusove binkoštna cerkva v Murski Soboti.

Kot opisuje Kuzmič, so ljudje prihajali na molitev zgodaj zvečer in pogosto ostajali do polnoči, kar je bilo značilno za klasični pentekostalizem širom sveta. Najbolj goreči so ostajali pri molitvi do jutra. Molitve so bile skupne, glasne in dolge. Prepevali so pesmi iz prekmurske pesmarice »Radosti Glas«. Tik pred krstom pa so se tako kot ostali binkoštniki, tresli, jecljali ... Enotne postave o učenju kako priti do krsta v sv. duhu ni bilo, saj se je vsak pridigar držal lastnega izkustva in dajal drugim za merilo in edini način sprejemanja le svoj krst.

Čeprav so klasični binkoštniki prisegali in še danes po večini prisegajo na krst odraslih oseb, Kuzmič pravi, da so v Prekmurju v tistem času v sv. duhu krstili tudi deset letne otroke. Najbolj pestro pa je bilo v Veščici 1. in 2. maja 1968, ko je prišel na obisk poljski evangelist Oto Kakoški, saj je bilo v nekaj tednih krščenih v sv. duhu okrog 100 oseb. (Kuzmič 1976: 72-76) Širšega prebujenja od tega v Sloveniji ni bilo. Le občasno so uporabljali sveto zdravljenje, jezike in preroštvo.

Kar zadeva govorjenje v svetih jezikih je Kuzmič zagovarjal, da imajo do tega božjega daru *»pravico le spreobrnjeni, novorojeni kristjani. Hkrati pa lahko božji otrok postane vsakdo, ki verjame v Kristusa in sprejme njegovo enkratno krvavo Golgotsko daritev za svoje odrešenje in opravičenje. Jasno pa je, da ne more v vsaki sredini enako uspešno duhovno rasti in napredovati (Kuzmič 1976: 67-77).«*

Žal v Sloveniji ni virov, ki bi povedali kaj več o binkoštnikih v Sloveniji v času po 2. svetovni vojni. Sklepamo lahko, da so bili Slovenski binkoštniki manj fanatični od ameriških, saj tudi v opazovanju z udeležbo nisem videla takšne vneme, kot jo imajo ameriški klasični binkoštniki. Franc Kuzmič, zgodovinar, mi je v intervjuju povedal, da je po 2. svetovni vojni med leti 1950-1952 prišel ameriški misijonar, ki je bil bolj fanatično usmerjen, predvsem zaradi prohibicije v Ameriki.

»V Sloveniji je poskušal ljudi prepričati v fanatizem, nagovarjal jih je, naj uničijo vinograde. Za tiste, ki verjamejo v boga in v to, da jih bo bog ozdravil je dejal, naj ne hodijo k

zdravniku... To so nekateri res počeli, kar je pripeljalo do težav z oblastmi. Zaradi tega je takratna oblast binkoštna cerkva prepovedala. V Prekmurju so bile zapečatenе, pastori pa so pristali v zaporu. Seveda je bilo pri tem veliko pretiravanja, tudi s strani drugih cerkva, ki so imele binkoštnike na »piki«...» pojasnjuje Kuzmič in nadaljuje, da so tisti, ki so bili na prostosti, Titu napisali prošnjo in ga seznanili z razmerami v Prekmurju, predvsem glede nerazumevanja do te cerkve. Tito je nato dal dekret, da so ljudi, ki so bili krivi za to menjali in dali na delovna mesta druge, brez opravičila binkoštnikom. Cerkev so odpečatili, pastore pa spustili na svobodo. »Zanimivo je, da je takratna oblast odnesla vse arhive, ki jih niso vrnili. Tako se sploh ne ve, kje so ti začetni arhivi, ki so jih pastori imeli,«pojasnjuje Franc Kuzmič. Kuzmič pa je tudi eden izmed tistih, ki so poizvedovali o tem, kje bi lahko bili. Šele zdaj urejajo arhive po Sloveniji, tako obstaja upanje, da bodo našli tudi tiste, ki so precej stari in bi omogočili vpogled v sam razvoj in značilnosti binkoštnega gibanja v Sloveniji. Povedal je tudi, da so vrnili pastorem del arhivov, kot so pridige in pesmi pa tudi osebne stvari ne pa ostalega, zato Kuzmič sklepa, da so bili arhivi morda za koga koristni. Če bi se vedelo, kdo je takrat dal odlok o zaprtju binkoštnih cerkva, bi bilo lažje vedeti, v čigavi arhiv naj jih gredo iskat.

Za nekakšen neutemeljen strah dandanes je po Kuzmičevem mnenju kriv tudi tisk, ki je takrat pisal o »mračnem srednjem veku v Prekmurju«. S pomočjo različnih dejavnikov in zgodovine je bila slovenska binkoštna cerkev negativno predstavljena, ugled se je izboljšal šele v devetdesetih letih.

Binkoštni pastori so se iz zgodovine naučili, da ni dobro načrtno zbirati podatkov o vernikih in delati arhiva. Danes se lahko torej o binkoštnikih v času socializma in Jugoslavije zanašamo le na nekatere dodatke ali spremne besede k prevedenim knjigam, ki so namenjene binkoštnikom in ljudskemu izročilu, kako so takrat potekala binkoštna srečanja.

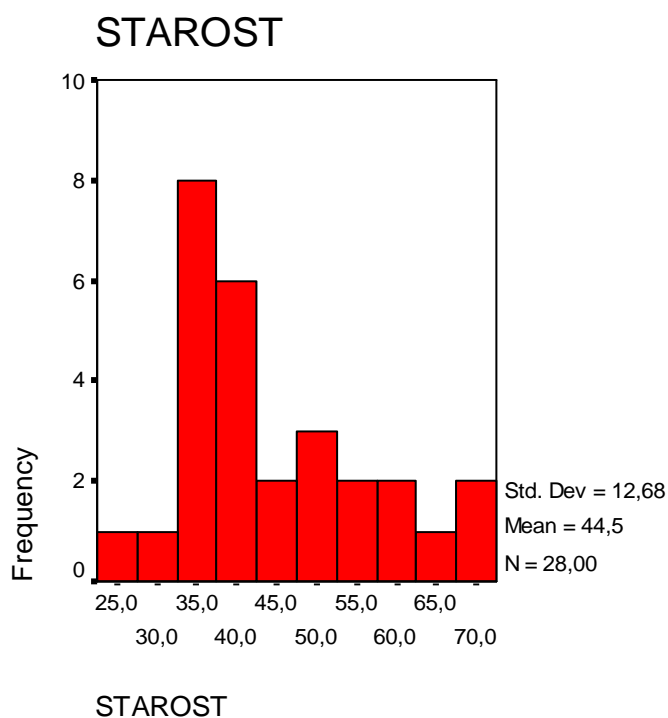
8.2. BINKOŠTNA CERKEV EMANUEL

V Sloveniji imajo binkoštna cerkva med 3500 in 4000 vernikov, simpatizerjev in obiskovalcev. Izmed teh, je trideset aktivnih članov pripadnikov Binkoštna Cerkev Emanuel, ki v Mariboru deluje dve leti. Za boljše razumevanje binkoštnikov pri nas sem mesec dni hodila na nedeljska srečanja v omenjeno cerkev. Med vernike sem razdelila krajšo anketo, kjer me je zanimala le starost, izobrazba in ali so bili verni že preden so postali binkoštniki,

lotila pa sem se tudi pol strukturiranega intervjuja s pastorem Srečkom Krajncem. Dejstvo je, da vzorec 28 ljudi, ki so odgovorili na moja vprašanja ne more biti reprezentativen, vsaj grobo pa lahko da vpogled v strukturo ljudi, ki tvorijo binkoštno cerkev. Pri tem me je zanimala delitev po spolu, stopnja izobrazbe in na kakšen način – preko koga – potekajo konverzije v binkoštništvo. Iz raziskav, ki so bile narejene drugod po svetu je jasno, da je binkoštno gibanje najbolj privlačno za ženske, za nižji ali srednji družbeni sloj, konverzije oziroma seznanitev z vero pa poteka preko znancev, sorodnikov... Zanimalo me je predvsem, na kakšni stopnji je slovensko binkoštno gibanje: ali je na stopnji klasičnega binkoštništva ali na stopnji neopentekostalizma – kar zadeva razlike, ki sem jih opisala v 6. poglavju.

Izmed anketiranih vernikov je bilo 12 moških in 16 žensk. To pomeni, da je razmerje med moškimi in ženskami skorajda enakomerno porazdeljeno, vendar sem na nadaljnjih srečanjih opazila, da kljub temu prevladujejo ženske. Povprečna starost vseh, ki so odgovorili na vprašanja je 44 let, medtem ko je največ vernikov starih 35 let. V anketo niso zajeti otroci, ki jih starši vsako nedeljo pripeljejo v cerkev, prav tako v anketo niso zajeti občasni obiskovalci, ampak le člani binkoštno cerkve. Sodeč po videnem na binkoštno nedeljo, je bilo vernikov precej več kot med običajnimi nedeljskimi bogoslužji.

Tabela 8.1. Povprečna starost vernikov v BC Emanuel

Sodeč po rezultatih je gibanje najbolj razširjeno med tistimi s končano srednjo šolo. Kar pomeni, da je binško gibanje pri nas še vedno gibanje delavskega razreda in ne zgornjega izobraženega sloja kot na primer ponekod v ZDA in Skandinaviji. Res pa je, da je ta statistika v majhnih skupinah kot so binškoniki, odvisna tudi od kraja bivanja in tam živeče populacije. V nekaterih območjih Prekmurja bi morda dobili enake rezultate ali vsaj podobne, pri tem pa ne smemo zanemariti možnosti, da je morda nekje mlajša skupina ljudi, ki je še v procesu šolanja in bi potencialno lahko spremenili sliko o binškoških. V mislih pa moramo imeti tudi dejstvo, da so v nekaterih regijah – predvsem manjših vaseh in krajih – ljudje bolj konzervativni, zato se bodo prej znašli znotraj binškošnega gibanja kot drugi.

Tabela 8.2. Stopnja izobrazbe

IZOBRAZB

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 osnovna sola	3	10,7	10,7	10,7
	2 srednja sola	18	64,3	64,3	75,0
	3 visoka sola	3	10,7	10,7	85,7
	4 fakulteta	3	10,7	10,7	96,4
	5 magisterij/doktorat	1	3,6	3,6	100,0
	Total	28	100,0	100,0	

Kot je bilo večkrat poudarjeno, je najlažje v vero prepričati že verne. O tem priča tudi Tabela 8.3, kjer je bilo izmed 28 anketiranih že prej vernih kar 67,9 odstotkov. Že verni so bili po večini rimokatoliki, eden izmed anketiranih pa je bil pred spreobrnjenjem baptist.

Tabela 8.3 Tisti, ki so bili že prej verni

VEREN

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 da	19	67,9	67,9	67,9
	2 ne	9	32,1	32,1	100,0
	Total	28	100,0	100,0	

Raziskovalci, ki so se ukvarjali s pojavom binkoštnikov v Evropi (pa tudi ZDA, ki v tem primeru ni najbolj reprezentativna zaradi takratnih priseljencev in njihovega odnosa do »obljubljene dežele«) ugotavljajo, da se konverzije najlažje odvijajo med tistimi, ki so že verni in pa tudi med nevernimi, ki se spreobrnejo na podlagi pričevanj prijateljev, sosedov in sorodnikov. Med vprašanimi sem ugotovila, da se je večina z binkoštništvom seznanila preko sorodnikov: žene, moža, staršev ali prijateljev in sosedov. Le redki so o binkoštnikih izvedeli na drugačen način: preko zaupnega telefona v stiski, na planinskem pohodu v gorah in preko radia in interneta. Seveda pa je v tej skupnosti tudi nekaj takšnih, ki so se rodili v družini binkoštnikov, zatorej je to edina vera, ki jo poznajo, čeprav so se zavestno za vero odločili (s krstom – potapljanje v vodi v bazenu) ko so bili prepričani, da verujejo v svetega duha. Le majhen delež je takšnih, ki prej niso bili verni in so se nato spreobrnili. Med tistimi, ki so že bili verni in so se nato spreobrnili v pentekostalizem prevladujejo odgovori, da so se spreobrnilo na pobudo prijateljev, pogosto pa omenjajo tudi sosedo. Prej neverni pa se najlažje spreobrnejo preko sorodnikov in priženjenih sorodnikov, le redko preko neznancev.

Tabela 8.4 Preko koga potekajo konverzije

SEZKANIT

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 sorodnik	8	28,6	28,6	28,6
	2 prijatelj/prijateljica	12	42,9	42,9	71,4
	3 drugo	8	28,6	28,6	100,0
	Total	28	100,0	100,0	

Menim, da tudi pri analizah binkoštnikov lahko za raziskovanje uporabljamo enake parametre in orodja kot pri raziskovanju sekt, saj gre v tem primeru za majhno skupino ljudi s karizmatičnim voditeljem na čelu, ki se pa od vsega začetka vsaj v Evropi ni bistveno spremenila. Prav tako lahko sklepamo, da je to gibanje še vedno najbolj privlačno za ženske, ki so nekako bolj dovzetne za karizmatičnost in tiste, ki so bili na robu obupa ali izključeni iz družbe, binkoštna skupnost pa jih je integrirala in jim dala zavetje. Z delom, ki ga opravljajo v skupnosti se počutijo pomembne in koristne, prav tako pa imajo možnosti, da se družijo z drugimi binkoštniki na različnih srečanjih, ki jih tudi v Sloveniji ne manjka, taborih, koncertih...

8.3. POTEK BOGOSLUŽJA V BC EMANUEL

Med obiski nedeljskih bogoslužij – med tednom imajo tudi preučevanje svetega pisma in pogovore – sem zapisovala nekatere ugotovitve.

Verniki se zberejo vsako nedeljo ob 10. uri zjutraj, ko pričnejo z bogoslužjem, ki ima tri dele in ponavadi traja do 12. ure. Liturgija ni strogo predpisana, to je odvisno od ljudi in okolja ter njihovih potreb. Bogoslužje poteka po naslednjem vrstnem redu:

- petje pesmi (molitev/slavljenje);
- pridiga (traja približno pol ure);
- sledita zaključna molitev in obvestila;
- po končanem delu sledi druženje (ljudje se pogovorijo o težavah, nekateri to storijo že prej npr. zajtrk pri kom doma ipd.).

Najprej s ploskanjem pozdravijo novince, nato jih pastor vpraša, kako so in ali ima kdo v prihajajočih dneh rojstni dan. Potem vstanejo in začnejo peti. Po prvi pesmi sledi pastorjev nagovor izlitju svetega duha in Jezusovem razodetju. Stojte zapojejo tri do štiri pesmi in več kot pojejo, višje imajo roke, vendar ne vsi. Ponavadi traja petje od 15 do 20 minut. Opazila sem, da po zapeti pesmi mnogi trikrat ponovijo – repeticija – »Jezus«, »sveti duh« in »aleluja«. Pesmi so poskočne in govorijo o svetem duhu, velikokrat je v besedilu uporabljena besedna zveza »reka teče« in besedila, ki se nanašajo na »Gospoda«.

Pojejo tudi otroci, ki stojijo na prižnici, včasih pa menjavajo tudi folije na grafoskopu, kjer je zapisano besedilo. Ob koncu prvega dela otroci »izginejo«.

Temu sledi pridiga, kjer pastor ponavadi pove, da je treba sveto pismo brati vsak dan in slediti lastnim ciljem. Pridige so interaktivne, dotikajo se aktualne družbene problematike. Potem skupaj preberejo nekaj psalmov, ki jih pastor razloži. Tukaj ne gre za celo liturgijo, ampak za izbrane vrstice evangelijev, ponavadi tri ali štiri. Velikokrat poudarjajo, da so tisti, ki niso kristjani depresivni in bolni in takšni ljudje ne morejo biti srečni. Ljudje temu pritrjujejo z vmesnimi vzkliki »aleluja« in »amen«. Zanimivo je bilo pridiganje o večnem življenju, čeprav je dva dni pred enim izmed nedeljskih bogoslužij za rakom umrl eden izmed njihovih članov. Zanj so seveda molili in mu pomagali s svetim zdravljenjem – polaganjem rok – a to boleznini ni premagalo. Presenetljivo je bilo predvsem to, da binkoštniki verjamejo, da jih sveti duh – bog – lahko ozdravi, saj so o tem poročali na vsakem srečanju; ljudje so poročali, da jih je bolel želodec in so se slabo počutili, potem so molili in začutili delovanje svetega duha. Drugo jutro jim je bilo bolje. Podobno so dejali za glavobole. Res pa je, da nikoli niso dejali,

da jim je odleglo takoj. Ob smrti omenjenega vernika je pastor poudaril, da smrt ne pomeni, da je svetemu duhu spodletelo, ampak, da je človek dobil duhovno telo, saj bo v nebesih, ki so rezervirana zanje, večno živel. Potem je prebral nekaj vrstic iz Matejevega evangelija (Mat. 8: 5-8 in 9. 18-22). Po pridigi ponovno vstanejo in pojejo v upanju, da se jih bo Jezus dotaknil. Kar precej jih govori v svetih jezikih, čeprav gre pri večini le za nekakšno momljanje in ponavljanje vzklikov »aleluja!« in »amen«, ponavljajo pa tudi »Gospod, moj gospod, dotakni se me. Gospod!« Pri tem imajo roke v zraku razprte, z dlanmi v položaju, kot da bi za kaj prosili. Včasih nekateri med prepevanjem pesmi dvignejo eno roko v zrak in pojejo.

V zadnjem delu lahko posamezniki stopijo do pastorja in molijo z njim. Ta jim pri tem položi roko na ramo in moli z njimi.

Po bogoslužju še nekaj časa ostanejo v prostorih cerkve, kjer jih ponavadi pastorjeva žena pogosti s pecivom.

Na binkoštno nedeljo so bili na bogoslužju tudi avstralski Slovenci, ki so primerjali razmere v Sloveniji in Avstraliji. Med drugim so razodeli nekatere uspešne ozdravitve s pomočjo svetega duha, prav tako pa je ena izmed žensk povedala, da ji je sveti duh pomagal priti do denarja, ki ga je imela na banki, a je nanj pozabila. Tako se je sklad prihrankov povečal. To me je spomnilo na dogodke, ki sem jih prebirala o Južni Ameriki – tam namreč nekateri verjamejo, da bo sveti duh zagotovil delovna mesta. Tisto nedeljo je pridigal pastor Viktor, saj si s Srečkom delita dolžnost. Bogoslužje je dosti bolj umirjeno, ko ga vodi Srečko, saj se mi zdi, da je Viktor bogoslužje izvedel na klasičen način, kot mi je iz opisov dogodkov poznan v ZDA, pri tem je spodbujal ljudi, da med pridigo ploskajo in vzklikajo »amen«. Prav tako je bila pridiga veliko daljša, prisotni pa so morali vstati ob prebiranju apostolskih del (2: 1-4). Ves čas so ponavljali »amen«. Za razliko od drugega pastorja je bil ta bolj impulziven, energičen, delno pa tudi slabši govornik. Kot opazovalko me je motilo, da se mu je zatikalo pri prebiranju evangelija in pridig, imel pa je tudi težave pri sklanjanju. Prebirajo različne dele svetega pisma, vedno pa se pridiga nanaša na neko aktualno stvar, pastor pa se o pridigi odloča med tednom – ko imajo prebiranje svetega pisma.

Med obiski sem opazovala tudi, kako so ljudje oblečeni ali nosijo nakit ali kadijo itd. Opazila sem, da imajo le redke ženske nakit, če ga imajo je to poročni prstan in par uhanov. Povečini imajo le zapestno uro. Najverjetneje zato, da se tisti, ki zlatnine nimajo, ne bi počutili prikrajšane. Večina se za nedeljsko bogoslužje lepo obleče, a ne preveč vpadljivo. Ponavadi imajo ženske oblečene hlače in bluže, moški – tisti starejši – so v oblekah, ostali pa večinoma

v kavbojkah in polo majici ali srajci. Med barvami prevladuje spekter modrih odtenkov. Med njimi obstaja le eden, ki med pridigo hodi na cigareto. Splošen vtis je, da so ljudje za bogoslužje lepo oblečeni, zdi se, da je to spoštljivo do boga, tudi lase imajo oprane ne morem pa trditi, da so pri tem drugačni kot katoličani ali preostali protestantje, saj je o slovenskih razmerah v cerkvi in kako naj bo človek oblečen pisal že Cankar – njegovi liki so imeli doma vedno posebno nedeljsko obleko, ki so jo imeli le za v cerkev.

8.4. ZNAČILNOSTI SLOVENSKEGA BINKOŠTNIŠTVA

V Sloveniji obstaja cerkvenih občin, ki delujejo v sedmih območnih središčih: Ljubljana, Maribor, Izola, Novo mesto, Murska Sobota, Velenje in Bled. Vsaka lokalna Cerkev je avtonomna, a hkrati prostovoljno pridružena zvezi binkoštnih Cerkev Slovenije, le-ta pa je članica evropske in svetovne zveze. Cerkvene občine vodijo pastori, ki so lahko tako moški kot ženske. Cerkev na različne načine »služi« vernikom s širjenjem evangelija, pomaga ljudem v stiski, opravlja družbenokoristna dela v domovih za ostarele, zaporih s čimer je pravzaprav začel Norvežan Barratt, ki se je na tak način prikupil večini Skandinavcev, nedeljski verouk, organizira pa tudi razna srečanja, otroške in mladinske tabore, teološke konference...

Pastor Srečko Krajnc je v intervjuju spregovoril o značilnostih BC Emanuel, kjer sem med člane razdelila tudi krajšo anketo. (glej priloga intervju D)

Zgodovinarja in binkoštnega pastora BC Murska Sobota Franca Kuzmiča sem povprašala o nekaterih značilnostih binkoštna cerkve pri nas, glede na to, da prihaja z območja, kjer je bilo binkoštno gibanje zaradi zgodovinskih okoliščin, od nekdaj prisotno. BC Murska Sobota ima 80 aktivnih članov (tisti, k čemur ne štejejo tistih manj aktivnih oz. pasivnih, občasnih obiskovalcev in otrok. Na pomembna srečanja pa jih prihaja tudi okrog 150, kar je bilo na binkoštno nedeljo razvidno tudi v Mariboru. (glej intervju priloga E)

Binkoštna cerkev v Sloveniji po Wilsonovi teoriji še vedno sodi med sekte, saj je mogoče najti vseh sedem elementov, ki sekto ločijo od cerkve. Značilnosti sekte lahko na podlagi Wilsonovih ugotovitev najdemo tudi v binkoštni Cerkvi Emanuel. Pri tem sem se oprla na sedem posplošujočih značilnosti, ki sem jih po prebiranju te teorije zasledila tudi v binkoštni cerkvi Emanuel.

V BC so vpeti ljudje, ki so svoji cerkvi veliko bolj vdani kot povprečni katoliki, bolj so vdani verovanjem, hkrati pa so člani le ene cerkve – v tem primeru specifične binkoštna – trdijo, da edini pravilno interpretirajo božjo besedo (kot sem zapisala, so binkoštniki prepričani, da so edini, ki bodo zveličani in da brez razodetja svetega duha človek sploh ne more biti srečen). Čeprav imajo profesionalno vodstvo, saj pastor za razliko od klasičnega binkoštnega gibanja vsaj v Murski Soboti in Mariboru ni laik, je resnica dostopna vsem in ne le pastorju. Prav tako zavračajo neenakosti med spoloma, kar je še en aspekt sekt, odlikuje jih volunterizem (čeprav je ta bolj značilen za ZDA kot za Evropo). In čeprav so v srednjem veku z imenom sekta označevali nasprotnike Cerkve, lahko binkoštnike še danes imenujemo sekta, saj so nastrojeni ne proti Cerkvi, ampak sekularni družbi. (Wilson, 1989: 90-94) Za ljudi je morda privlačna predvsem zato, ker so v svetu, kjer ni pravil in jih čas post-modernizma nosi v neznanu, edina rešitev, da so vpeti v igro pravil in prepovedi. Zdi se, kakor da se Slovenija z nekaterimi manjšimi gibanji približuje ZDA, saj se uspeh »neliberalnih« cerkva povečuje.

Kot tudi drugod po svetu, v BC Emanuel za vernike prirejajo razne kampe in srečanja v Prekmurju. Ljudje so aktivno vpeti v cerkveno dogajanje.

9. SKLEP

Zgodovinski pregled avtentičnosti gibanja je razkril, da ima pentekostalizem veliko »vzornikov«. Črnsko glasbo in način pridiganja so uspešno posvojili, saj je nekoč črnska kulturna prvina prešla iz črnskih cerkva v binškošne cerkve belopolnih, kar nakazuje nekakšen postmoderini pentekostalizem. V ZDA je pentekostalizem po mnenju Hollenwegerja prešel celo do te stopnje, da so binškošne cerkve bolj podobne televizijskemu studiu, postmoderini binškošni pastor pa prej moderatorju kot teologu in liturgistu. Hkrati pa še vedno verjamejo, da so nosilci nove reformacije. Nekoč cerkev in gibanje za revne je po večini zahodnih državah prešlo v gibanje za stabilen srednji sloj, tudi poskusi pridobivanja bolj izobraženih so bili po nekod uspešni. Vloga pastora je velika, saj je poleg svetega duha, ki ga naproša odpuščanja grehov, on tudi tisti, ki odpušča. Do odpuščanja in negrešne duše vernika so trije koraki: konverzija, krst in krst v Svetem duhu, še pred tem pa mora posameznik »bogu odpreti svoje srce«. Pentekostalizem se je v razvitih državah v stotih letih precej spremenil. Lahko bi rekli, da ni več povsem radikalno krilo protestantizma, saj imajo denominacije svoja pravila, ki variirajo od kulture do kulture; večina tako dopušča kajenje, pitje alkohola, ples in celo ločitve in ponovne poroke, čeprav binškošni pastor iz BC Emanuel še vedno poudarja, da stvari, ki ne pripomorejo k človekovemu duhovnemu razvoju, niso potrebne.

In čeprav danes lahko govorimo o pentekostalizemih, sta vsem binškošnikom skupni dve stvari - verovanje v Biblijo in božjo besedo ter krst v sv. duhu. Verjamejo v enega boga, ki se je ljudem razodel v treh različnih oblikah. Zaradi tega menim, da se je pentekostalizem razširil predvsem v državah, ki so bile že prej verne oziroma katoliške. Takšen primer je npr. Južna Amerika in protestantske države, vendar sta razloga za razmah različna. David Martin meni, da je pentekostalizem uspešen tam, kjer je katoliško cerkev kritiziral vladajoči politični režim, pogoj pa je, da družba ostane religiozna. Tak primer sta npr. Brazilija in Gvatemala, kjer ljudje množično iščejo vero, vendar pa to ne drži npr. za Mehiko, ki je s katoliško cerkvijo po mehiški revoluciji okrutno ravnala in si ta sploh ni opomogla. Režim in nasprotovanje religiji naj bi bilo tisto, kar lahko »požene« protestantizem. Enako bi morda lahko rekli za Slovenijo, pa tudi pri nas ni preraslo v kaj večjega. Res pa je, da je za situacijo v Mehiki morda kriva tudi sovražnost do Američanov. V protestantskih državah, predvsem v Severni Evropi, so se ljudje spreobračali v pentekostalizem, saj so potrebovali bolj striktno

doktrino, kot jo ima protestantizem, v Južni Ameriki pa so se ljudje začeli spreobračati, ker jim je binkoštna Cerkev nudila integracijo in z doktrino o protestantskem asketizmu izboljšala njihov položaj: brezdomcem je ponudila dom, revnim nekakšno ekonomsko varnost, začela je skrbeti za bolne in poskrbela za osnovno izobraženost.

Slovenski binkoštniki so na kontinuumu klasičnega in neopentekostalizma nekje vmes, a precej daleč od ameriškega postmoderne pentekostalizma. V Sloveniji tudi padec socializma ni pripomogel h konverzijam v protestantizem, se je pa protestantizem vsa obdobja obdržal v Prekmurju, kjer je tudi največ binkoštnikov. V Sloveniji ni vidnejših trendov pri spreobračanju v protestantizem, morda tudi zaradi zgodovinskih dejstev in položaja RKC, ki je imela vodilno vlogo. Zdi se, da je RKC v očeh Slovencev, še vedno tisti prvi »izbor«. Tako lahko rečem, da socializem v tem primeru ni zaviralno vplival na religijo in da je RKC obdržala svoje vernike. Sicer je zaznati porast binkoštnih Cerkev in binkoštnih občin, ki pa imajo malo aktivnih članov.

Če gledamo na pentekostalizem kot na doživetje in ne institucijo, je jasno, da se pentekostalizem ne bo izgubil, res pa je, da je v sekulariziranem svetu religijsko življenje postalo sekularizirano, radikalizirano in racionalizirano, tako so pentekostalističnemu govorjenju »jezikov« dali preprostejšo nomenklaturo, skrivnostnost je zamenjala družbena skrb, čudeži pa so povečini demitizirani. V takšnem svetu pride, kot pravi Walker, do prebujenja duš.

»Sociologi so ugotovili, da so se od pentekostalizma veliko naučili, predvsem, da o njem ne vedo veliko. Bil je fenomen, sposoben mutacije in sprememb in se je kljub zdravi pameti ukoreninil v srednjem sloju in denominacijah. (Walker, 1983: 105)« Ob tem pa se je uspešno širil v Latinsko Ameriko in drugod po svetu. Kako in ali se bo razmahnil v Sloveniji, je vprašljivo, čeprav bi bilo to v primeru izredno religiozne Slovenije po moje mogoče: večina se je že preobjedla »kruha, ki ga prodaja Katoliška cerkev«, ljudje se počutijo izigrane. Po drugi strani pa morda sploh ni pomembno, koliko je binkoštnikov, saj tudi med katoliki obstaja dovolj karizmatikov, ki redno zahajajo v njihov duhovni hram. Od takrat, ko je strah s strani Vatikana postal odveč in so »možje, ki krojijo religijo«, ugotovili, da jim binkoštniki lahko pomagajo privabiti v Cerkev tiste, ki so jih izgubili, se zdi, da hodita z roko v roki. Ali kot je dejal Quebedaux: »Pentekostalizem je kot medmrežje, ki ima en priključek – krst v sv. duhu – in raznolike uporabnike. (Quebedaux, 1983: 86)«

Verjamem pa, da se bo nenazadnje tudi pentekostalizem moral soočiti z usodo vseh preroditvenih, karizmatičnih in pobožnih gibanj, saj razvoj gibanj kaže, da se ta vedno nekje končajo – ne v smislu izumrtja, ampak izgube karizmatičnega naboja, kar pomeni, da pristanejo na stopnji organizirane Cerkve, ki mora skrbeti za tiste vernike, ki jih ima. Nove pridobijo izredno težko.

10. LITERATURA

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

Anderson, Allan (2004): An introduction to Pentecostalism - Global Charismatic Christianity. University Press, Cambridge.

Bloch-Hoell, Nils (1964): The Pentecostal Movement. Universitetsforlaget, Oslo.

Caldwell, William A. (1976): Krst v Svetem Duhu. Kristusova Binkoštna Cerkev, Ljubljana.

Hollenweger, J. Walter (1997): Pentecostalism. Origins and developments Worldwide. Hendrickson Publishers Inc., USA.

Hollenweger, J. Walter (1972): The Pentecostals. SCM Press, London.

Martin, David (1990): Tongues Of Fire. The Explosion of Protestantism in Latin America. Basil Blackwell, Cambridge.

Martin David (2002): Pentecostalism - The World Their Parish. Blackwell, Oxford.

Quebedeaux, Richard (1983): The new charismatics II. First Harper and Row Edition, USA.

Samarin, William J. (1972): Tongues of men and angels. Collier-Macmillan Limited, London.

Smrke, Marjan (1996): Religija in Politika. Spremembe v deželah prehoda. Znanstveno publicistično središče, Ljubljana.

Smrke, Marjan (2000): Svetovne Religije. FDV, Ljubljana.

Webstrova enciklopedija (1996): Encyclopedic Unabridged Dictionary. Gramercy Books, New York.

Williams, Cyril G. (1981): *Tongues of the spirit. A study of pentecostal glossolalia and related phenomena.* Cardiff, University of Wales Press.

ČLANKI V ZBORNIKIH

Bruneau C., Thomas (1985): »The role and the Response of the Catholic Church in the redemocratization of Brazil«. V: Anson Shupe in Jeffrey K. Hadden (ur.): *The politics of religion and social change – Religion and the political order Vol. II.* Paragon House, New York, str. 87-107.

Carroll E., Bret (2000): »Holiness and pentecostalism«. V: Mark C. Carnes (ur.): *Routledge Historical Atlas of Religion in America.* Routledge, London.

Gill, Anthony (2002): »Religion and Democracy in South America«. V: Ted Gerard Jelen (ur.): *Religion and Politics in Comparative Perspective – The One, the Few and the Many.* University Press, Cambridge, str. 195-219.

Hallum Motley, Ann (2002): »Looking for Hope in Central America«. V: Ted Gerard Jelen (ur.): *Religion and Politics in Comparative Perspective – The One, the Few and the Many.* University Press, Cambridge, str. 225-239.

Hollenweger, Walter J. (2004): »Introduction to Pentecostalism«. V: *Journal of Beliefs and Values*, 25, 2, str. 125-137.

Pankhurst, Jerry G. (1984): »A comparative perspective on religion and regime in Eastern Europe and the Soviet Union«. V: Jeffrey K. Hadden in Anson Shupe (ur.): *Prophetic Religions and Politics – Religion and the political order volume 1.* Paragon House, New York, str. 272-303.

Paloma, Margaret M. (1986): »Pentecostals and Politics in North and Central America«. V: Jeffrey K. Hadden in Anson Shupe (ur.): *Prophetic Religions and Politics – Religion and the political order volume 1.* Paragon House, New York, str. 329-349.

Smrke, Marjan (1999): »Proselytism in post-socialist Slovenia«. V: Journal of Ecumenical Studies, 36, 1/2, str. 202-234.

Walker, Andrew (1983): »Development of European Pentecostalism«. V: Eileen Barker (ur.) Of Gods and Men – New Religious Movements in The West. Mercer University Press, str. 89-108.

Wilson, Bryan (1989): Religion in sociological perspective. University Press, Oxford.

SPLET

1. Basgen (2000): *Socialism and Religion*.

Dostopno na <http://www.marxists.org/archive/lenin/index.htm> (24. april 2006)

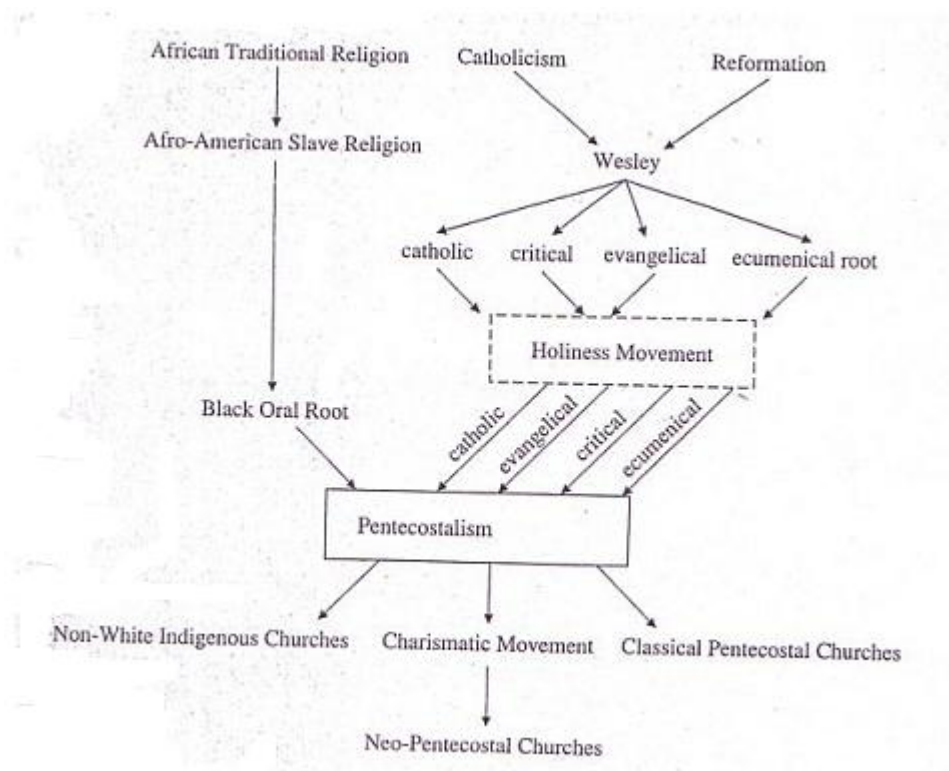
2. *Protestantism*. Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/Protestantism> (13. marec 2006)

3. *Charismatic movement*. Dostopno na <http://mb-soft.com/believe/text/charisma.htm>.
(25. april 2006)

4. *Evangeljska cerkev Novo mesto*. Dostopno na <http://www.evangeljska-cerkev-nm.si>
(10. maj 2006)

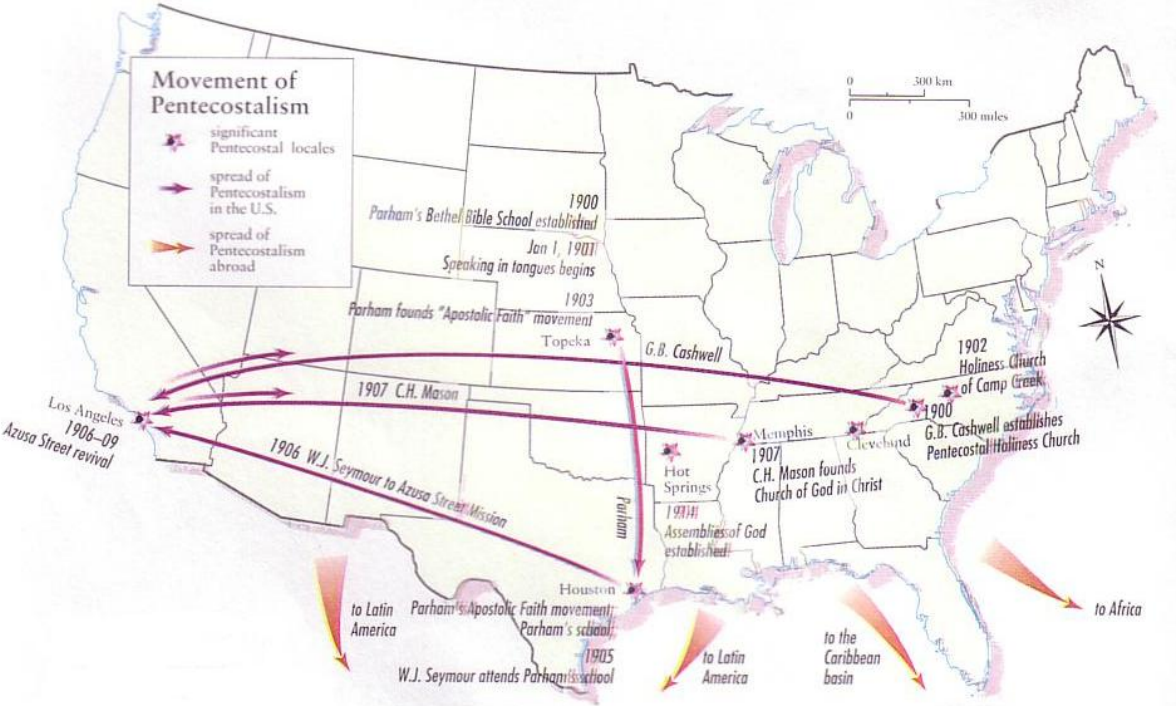
PRILOGA

Priloga A: Korenine binškoštnega gibanja

Vir: Hollenweger (1997): Pentecostalism. Origins and developments Worldwide, str. 4

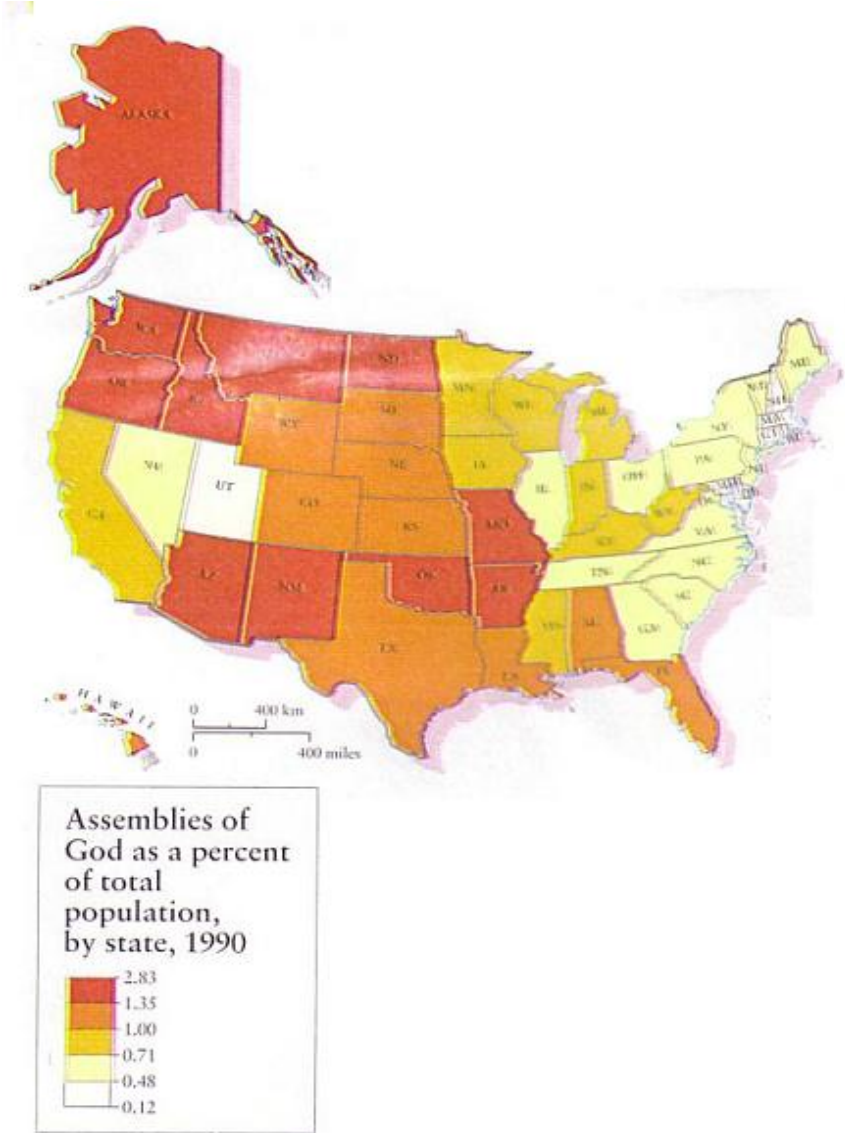
Priloga B: Širjenje binškošnega gibanja po ZDA

Vir: Routledge Historical Atlas of Religion in America. Str. 118

Priloga C: Največje binkoštnne cerkve v ZDA

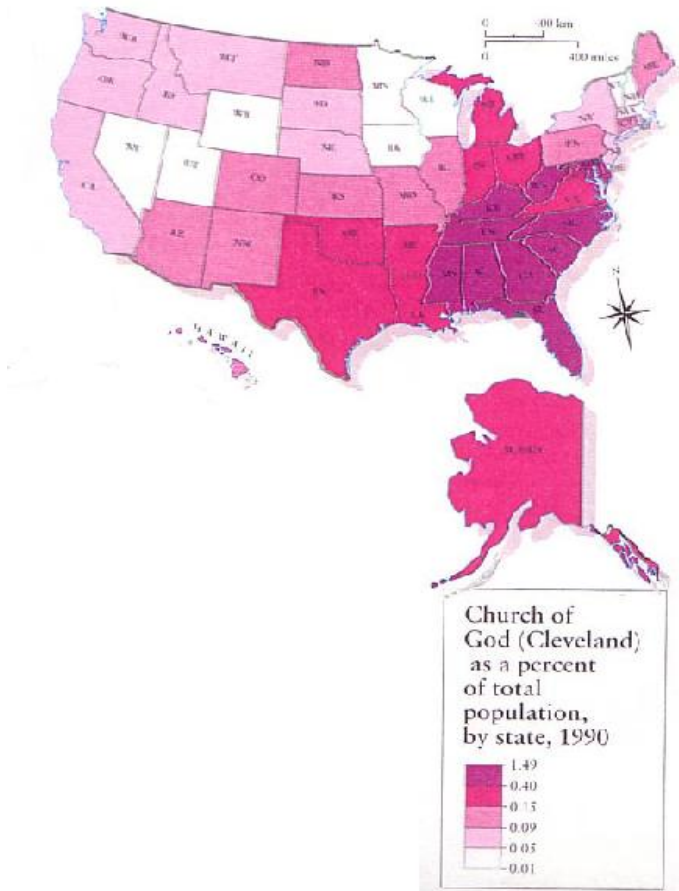
- Assemblies of God

- Church Of God in Christ

- Church Of God

Vir: Routledge Historical Atlas of Religion in America. Str. 118-119.

Prologa D: Intervju s Srečkom Krajncem, pastorjem BC Emanuel, Maribor

- Kako poteka bogoslužje in ali je to predpisano?

»Ritaul imamo po svetovni binkoštni cerkvi, ne po začetkih. Osrednji del je pridiga, oznanjanje božje besede, veliko je slavljenja in čaščenja boga, spodbujanje ljudi, da srce odprejo bogu. Vključene so tudi molitve za ljudi in njihove potrebe. Nimamo točno določenega vrstnega reda, kako mora potekati bogoslužje, menimo, da je sveti duh tisti, ki vodi bogoslužje, tako je poudarek na različnih stvareh, včasih ozdravljenju, ali evangeliju... Vedno pa bogoslužje začnemo s petjem, potem je pridiga in tretji del je molitev.«

- Na katero izmed binkoštnih cerkva oz. združenj se navezujete?

»Na Assemblies Of God.«

- Na kakšen način pridobivate nove vernike?

»Rekel bi: 'Pojdite po svetu in oznanjajte evangelij.' Mi sporočamo veselo novico, kar pomeni, da je Kristus umrl za naše grehe in vstal od mrtvih – živi naprej – in vsak, ki to sprejme ima zagotovljeno večno življenje. Nikoli ne hodimo po hišah, najbolj uspešno je, da prijatelj pove prijatelju, da je slišal o bogu in božji besedi. Uspešen je tudi preprosti pogovor z ljudmi, s katerimi verniki živijo.«

- Kako opravljate krst?

»V bazenu s potapljanjem. Tiste, ki so že bili krščeni v RKC, prekrstimo. Krst se seveda razlikuje od krsta v svetem duhu.«

- Kako poteka preučevanje svetega pisma?

»Zberemo se enkrat tedensko in sistematično prebiramo sveto pismo in ga razlagamo. Predvsem skušamo pojasnjevati vprašanja, ki jih imajo ljudje in jih učimo ljubiti boga.«

- Kakšno vlogo imajo pesmi, ki jih pojete?

»Glasba je izredno pomemben del človeškega življenja in prav krščanska glasba navdihuje človeka. Je inspirirajoča. Pesmi, ki jih pojemo, navdahnejo ljudi, da odprejo svoje srce bogu. Večina pesmi je nastala na podlagi svetega pisma, svetopisemskih zgodb pa tudi iz psalmov, nekatere pa so napisali in uglasbili tisti, ki so se počutili navdahnjene. Prepevamo pa vse, odvisno kaj si ljudje želijo. Glasba odpira srca.«

Priloga E: Intervju s Francem Kuzmičem, pastorjem BC Murska Sobota

- Ali je potek bogoslužja predpisan?

»Ne. So neke smernice, ampak strogo pa to ni predpisano, ponavadi - vsaj pri nas – ima bogoslužje tri dele: petje pesmi – slavljenje/molitev, temu sledi pridiga in nazadnje molitev/obvestila. Nekateri se po bogoslužju pogovarjajo o svojih problemih ipd. Med bogoslužjem, po prvem delu pa je nedeljska šola – verouk za otroke. Pridige za otroke niso zanimive, saj jih še ne razumejo, tako imajo takrat verouk, kjer jih poučujemo vse šolsko leto. Velikokrat imajo med veroukom delavnice, kjer rišejo in se na pamet učijo svetopisemske vrstice...«

- Kako poteka preučevanje Svetega pisma?

»Zberemo se enkrat na teden, izbiramo različne teme, seveda so pri tem tudi stalnice: božja milost / ljubezen, včasih se prebira kakšno drugo svetopisemsko knjigo, ki jo kronološko razlagamo, ali druge aktualne teme kot je Da Vincijeva šifra, Evangelij po Judi ipd., ki zanimajo predvsem mlade ljudi. Študijske ure imamo ponavadi ob petkih ali sredah, imamo pa tudi molitvene večere.«

- Kaj je sveto zdravljenje in kdaj ga prakticirate?

»Pri tem ne gre za obljubo, da bo bolan človek pozdravljen, gre za vero, da ljudje molijo za nekoga, da bi ozdravel. V nekem tesnejšem odnosu v upanju, to je pravzaprav vera v boga, da nas bo ozdravil, na bolnega položijo roko, ampak pri tem ne gre za prenos energije, le za vero v božjo moč. Poznamo tudi t.i. verižne molitve, kjer se ljudje zavežejo, da bo vsakdo molil pol ure, npr. 6 dni – to pomeni tudi ponoči. Zdravljenje pa se opravlja takrat, ko nekdo prosi zanj: to je lahko na bogoslužju, molitvi...«

- Na katero izmed treh največjih binkoštnih cerkva se navezujete?

»Smo samostojna cerkev, ampak se navezujemo na Assemblies Of God.«

- Kako in kje poteka krst – spreobrnitev?

»Za to imamo posebne bazene, kjer človeka potopimo – simbolika je, da je človek pokopan in potem vstaja tako kot Kristus. Gre za pokop in vstajenje. Kasneje so cerkve zaradi pragmatičnosti začele prakticirati krst s škropljenjem. Za to pa se mora človek sam odločiti, ponavadi se to zgodi, ko začne verjeti v sv. duha.«

- Kako pridobivate člane?

»Tiskamo literaturo, ki jo dajemo ljudem. Nekateri to preberejo in jih stvar zanima, takrat gremo k njim in se z njimi o tem pogovarjamo. Informiranje z evangelizacijo – pokličemo pridigarja evangelista, ki predava. Ljudem damo vabila, cilja se na versko »mlačne«, te

skušamo navdušiti in če nam uspe, potem se nam pridružijo, nekaj je tudi razočarancev drugih denominacij. Poznamo tudi osebni stiki, predvsem med znanci, sodelavci, sosedi... Ljudje gredo, kjer je boljša duhovna hrana, zato je treba to čim bolj pripraviti.»

- Kako je slovenska RKC gledala na binkoštnike?

»V Prekmurju je bilo vedno navzoče sodelovanje – ekumenska srečanja, čeprav uradno RKC tega res ni priznavala. Že takrat je namreč zdajšnji mariborski škof Smej hodil v Veščico s svojim krogom vernikov, kjer so peli. Potem so začeli prihajati tudi mladi, Prekmurci so sodelovali tudi z evangeličani, tako da je bilo veliko sodelovanja na lokalni ravni, ki pa ni bilo priznано na državni ravni. Edina sporna točka je bila glosolalija, saj so v to mnogi dvomili do svetega leta 1975, ko je papež Pavel VI. Sklical vse karizmatike na trg Sv. Petra, kjer so bili tudi jezikoslovci, ki so spremljali molitev in ugotovili, da ti ljudje res govorijo v dejanskih jezikih izumrlih narodov. Potem je papež to priznal, kot čudež, ki ga mora priznavati tudi RKC, s tem je priznal tudi karizmatike in dogmatično tudi binkoštnike.«

Priloga F: Anketa

Pozdravljeni!

Pred seboj imate kratko anonimno anketo o binškoštnikih. Za diplomsko nalogo me zanimajo le tri stvari: spol, izobrazba in kdo vas je seznanil z binškoštnim gibanjem. Podatki zbrani z anketo so zelo pomembni, saj mi bodo služili kot osnova za nadaljnje analize, zato vas prosim, da si vzamete trenutek časa ter anketo pozorno in iskreno izpolnite, saj bodo podatki ostali popolnoma anonimni.

1. SPOL (obkroži)

- a) Moški
- b) Ženska

2. STAROST (vpiši): _____

3. Stopnja izobrazbe (obkroži)

- a) osnovna šola
- b) srednja šola
- c) visoka šola
- d) fakultetna izobrazba
- e) magisterij / doktorat

4. Ali ste bili preden ste postali pripadnik/pripadnica binškoštne cerkve član/ica kakšne druge cerkve? (obkroži)

- a) Da
- b) Ne

5. Kdo vas je seznanil z binškoštnim gibanjem in binškošno cerkvijo?

- a) sorodnik
- b) prijatelj/prijateljica
- c) Drugo: (vpišite) _____